

İKİNCİ OTURUM

Panel: Demokrasi - Siyaset - Meslek Örgütleri

Yöneten: Ecz. Mehmet DOMAÇ (TEB Genel Başkanı)

Konuşmacılar:

- Prof.Dr. Burhan ŞENATALAR (İ.Ü. Siyasal Bil.Fak.Öğ. Üyesi, Öğretim Üyeleri Derneği Başkanı)
- Yük.Mim. Oktay EKİNCİ (Cumhuriyet Gazetesi Yazarı, Serbest Mimar)
- Mustafa BALBAY (Cumhuriyet Gazetesi Yazarı)
- Prof.Dr. Zafer ÜSKÜL (Anadolu Ün. Hukuk Fak.Öğ. Üyesi, Siyaset Bilimci)

UZM.ECZ.OLCAY SELES (Ankara Eczacı Odası Başkanı) - Değerli meslektaşlarım, sevgili konuklar; öğleden sonraki oturumumuzu açıyoruz.

Sizlere daha önceden bildirilen program çerçevesinde paneller başlıyoruz.

Panelimizin konusu Demokrasi, Siyaset, Meslek Örgütleri.

Konuşmacılarımız: Gazeteci Sayın Mustafa Balbay, Yük.Mim.Gazeteci Sayın Oktay Ekinci, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Sayın Prof.Dr.Burhan Şenatalar, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Sayın Prof.Dr. Zafer Üskül.

Panelimizi yönetmek üzere Türk Eczacıları Birliği Genel Başkanı Sayın Mehmet Domaç. (Alkışlar)

ECZ.MEHMET DOMAÇ (TEB Genel Başkanı)- Değerli meslektaşlarım, 40. Yıl kutlamalarının öğleden sonraki bölümünde Demokrasi, Meslek Örgütleri ve Siyaset ilişkisini tartışacağımız panelde, panelistleri de kısaca tanıtmak istiyorum. Panelistlerimiz Sayın Prof.Dr.Burhan Şenatalar; hepiniz tanıyorsunuz, Öğretim Üyeleri Derneği Başkanı, bir iktisat bilimi öğretim üyesi ve çok sayıda makaleleri var. Yine değişik örgütlerde oldukça fazla emeği olan bir değerli bilim adamımız. Oktay Ekinci, hepinizin yakından tanıdığınız gibi, meslek örgütlerinde uzun süre çalışmış bir meslektaşımız. Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şube Başkanıydı, bu dönem kendisinin affını diledi ve şu anda Cumhuriyet Gazetesinde yazar olarak çalışıyor, aynı zamanda serbest mimarlık yapıyor ve Mimarlar Odası İkinci Başkanlığı yapmış daha önce; meslek örgütleri konusunda epey deneyimli bir arkadaşımız.

Mustafa Balbay, Cumhuriyet Gazetesi yazarı, içimizde Ankaralı olan tek konuşmacı. Onu da siz, yakinen Cumhuriyet Gazetesinden izliyorsunuz.

Değerli bilim adamımız Zafer Üskül, siyaset bilimci; ayrıca, Anayasa Hukuku üzerinde çalışmaları, kitapları var ve Siyaset Meydanı programının danışmanlarından bir zamanlar, şimdi de o görevleri yürütüyor zaman zaman, o görevlerinden bir tanesi de siyaset okulunun kurucularından.

Değerli bilim adamlarıyla, gazeteci ve meslek örgütü üyesi arkadaşlarımızla bugün bu paneli yürütmeye çalışacağız.

Değerli meslektaşlarım, bildiğiniz gibi, demokrasi, diğer rejimlerden farklı olarak, seçimden seçime insanların siyasetle ilgilendiği bir rejim değil; yani, seçimler bittiği gün demokrasi tatile girmiyor; demokrasi, yaşamın her aşamasında ve her zaman var olan; yönetilenlerin, yönetenleri, sürekli olarak denetledikleri bir rejim, bir yönetim biçimi.

Yönetilenlerin, yönetenleri, yani, ulusal temsilcilerini denetlemesinin temel koşulu, bu denetlemeyi olanaklı kılacak örgütlerin ortaya çıkmış olmasından doğuyor. Demokratik örgütlenmenin var olması, yönetenlerin denetimini bir ölçüde getiriyor.

Bu demokratik örgütlenme siyasal partilerle sınırlı değil hepinizin bildiği gibi; çünkü, siyasi partiler, salt iktidar olmak amacıyla oluşan örgütler. Bu örgütlenme, siyasi partiler dışında bazı kurumları da birlikte getiriyor. Genellikle baskı unsurları dediğimiz bu kurumlar, örneğin sendikalar, gençlik örgütleri, dernekler ve bunların içerisinde önemli bir yeri tutan da meslek örgütlerini sayabiliriz.

Meslek örgütleri, salt üyelerinin dayanışması açısından değil, yaşanan demokrasinin de işleyebilmesi açısından son derece önemli ve işlevlere sahip bir örgütlenme biçimi.

Demokrasi, hak aramak isteyen, hakça bir düzen kurmak isteyen her insanın ihtiyaç duyduğu, görev ve sorumluluğunu taşıdığı bir düzen.

Herkes, siyasetle, insan niteliğiyle, özgürlüğüne ve demokrasiye bağımlılığı niteliğiyle ilgilenmek zorunda.

Biliyorsunuz, siyasetçiler, siyasi parti ve liderler bir aysberg gibiler; onların demokrat olup olmadıklarını, bu aysbergin altındaki demokrasinin varlığı ya da yokluğu belirliyor. Eğer bu birikim sağlanamamışsa, hiçbir lideri, hiçbir siyasi partiyi, hiçbir kadroyu, yönetilenlerle yönetme erkini ortaklaşmaya getiremiyoruz.

Onun için, demokrasi sorununu, eczacıların da, işçilerin, avukatların da, yargıçların da, insanlık onurunun bilincine varmış herkesin ortak sorunu ve ortak görevi olarak değerlendiriyoruz.

Ben, şimdi, Demokrasi, Meslek Örgütü ve Siyaset ilişkisini bu bağlamda değerlendirmek ve daha geniş açılımlar getirmek üzere, ilk konuşmacı Sayın Burhan Şenatalar'a sözü veriyorum; buyurun Sayın Şenatalar.

PROF.DR. BURHAN ŞENATALAR (İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi) - Değerli dinleyiciler, sözlerime başlarken hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum ve Türk Eczacıları Birliği'nin 40. Yılı'nı kutluyorum. Bundan sonraki on yılların da artan başarılarla geçmesini diliyorum.

Bu 40. Yıl programı, benim açımdan unutulması zor bir program; çünkü, geçen salı günü İstanbul Eczacı Odasının bir toplantısında panelist idim, bugün de burada panelist olarak bulunuyorum ve sanıyorum, bu kutlamalar, eczacı camiasının, Türkiye'de sorunlarıyla ne kadar yakından ilgilendiğinin de bir göstergesi ve kanıtı; bu bakımdan da oldukça sevindirici buluyorum.

Benim, üzerinde durmak istediğim, biraz da daha sonra konuşacak panelistlere belki zaman tasarrufu sağlamak üzere, bazı genel noktalar. Bunlardan birincisi, politika dediğimiz şey aslında nedir; politikanın çok çeşitli tanımları var; fakat, benim, burada, üzerine düşüncelerimi eklemek istediğim ve dolayısıyla tercih ettiğim tanımı şu: Politika, toplumla ilgili kararların alınması sürecidir; yani, toplumla ilgili hangi karar varsa, o kararın alınması süreci, aslında, politikadır; yani, ilaçta reklama hayır veya evet kararının bir şekilde alınması ve bu karara katılmak politikadır. Aynı şekilde, kentleşmeyle ilgili, imar planlarıyla ilgili kararlar politikadır ve bunlara bir şekilde baskı grubu olarak veya bireysel olarak katılmak politikadır. Akınıza gelebilecek bütün toplumsal kararların alınma sürecine politikacı olarak veya yurttaş olarak katılmak politikadır. İşte, demokrasiyi de, bu politikanın toplumsallaşması olarak tanımlamak istiyorum; yani, demokrasi nedir dediğiniz zaman, parti sayısı veya parlamentonun varlığı, hukukun üstünlüğü, bunların hepsi doğrudur; fakat, daha da özünde, temelinde yattığına inandığım şey; demokrasi, politikanın toplumsallaşmasıdır; yani, kararların, mümkün mertebe, yayılan bir süreçten geçerek ortaya çıkmasıdır.

Dolayısıyla, toplumsal kararlarımız ne kadar az insan tarafından alınıyorsa demokrasiden o kadar uzaksınız demektir. Toplumsal kararlarımızın alınmasını

da medya ne kadar etkiliyse, büyük sermaye ne kadar etkiliyse, generaller ne kadar etkiliyse o kadar demokrasiden uzaksınız demektir.

Bir tane Parlamento binanız olsa da, 4-5 yılda bir yaptığınız seçimler de olsa, işin özü burada yatıyor diye düşünüyorum.

Dolayısıyla, politikanın toplumsallaşabilmesi, günümüzde önemli bir sorun mu değil mi; çok önemli bir sorun, şundan dolayı çok önemli bir sorun: nüfus, büyük kentlerde toplanmış durumda ve büyük nüfusların bulunduğu yerde her kararı, doğrudan toplumun bir şekilde katılımıyla almak mümkün değil; yani, bir anlamda, doğrudan demokrasiyi uygulamamız mümkün değil ve zaten bu olanaksızlıktan dolayı da temsili demokrasiyi uygulamak durumundayız; ama, temsili demokrasiyle ilgili olarak da çok ciddi bir problemle karşı karşıyayız.

Birinci problem, temsil olayıyla ilgili problem; yani, temsilcilerimizi seçtiğimiz zaman, onlar bizi nereye kadar temsil ediyorlar sorusu önemli bir problem yaratıyor ve burada, aslında, demokrasinin özüne aykırı bir süreç yaratıyoruz; yani, temsilcilerimizi seçtiğimiz anda bir yöneten-yönetilen ayrımını başlatmış oluyoruz. Dolayısıyla, yönetilmeyi baştan kabul etmiş oluyoruz. Dolayısıyla, başkalarının da bizim üzerimizde yönetici olmasını kabul etmiş oluyoruz.

Dolayısıyla, politikanın toplumsallaşmasını değil; tersine, bir iş bölümü çerçevesinde bazı insanlara emanet edilmesini, havale edilmesini başlatmış oluyoruz. O nedenle, temsili demokrasinin özü, aslında, demokrasiyle tam da örtüşmüyor, bir açıdan çelişiyor dahi diyebilirim.

O nedenle, temsili demokrasi, aşılması gereken bir aşamadır, mutlaka üzerine çıkılması gereken bir aşamadır. Peki, üzerine çıkıp neyi oluşturmamız lazım; doğrudan demokrasiyi oluşturamayacağımıza göre, günümüzde milyonlarca karar alınması lazım. Her seferinde insanlar bir araya gelemez; evlerinden bilgisayarla kullanabileceklerini düşünsük bile, o kadar donanımlı olamaz; herkes, her konuda bilgi sahibi olamaz. Arada bir yerde, doğrudan demokrasiyle temsili demokrasinin arasında bir yerde katılımcı demokrasi diyebileceğimiz bir ara düzeyi, ara aşamayı, ara modeli geliştirmek mümkün olabilir ve hedef de bu olmalıdır aslında; yani, yöneten-yönetilen ayrımını mümkün mertebe azaltacak; yönetenlerin gücünü mümkün mertebe azaltacak; sadece yönetenler değil, medyanın gücünü mümkün mertebe azaltacak; aynı şekilde, büyük sermayenin gücünü mümkün mertebe azaltacak bir mekanizma, bir güvenlik yaratmak gerekli. Bunu yaratmak için birtakım ara örgütlenmeler gerekli ve ara mekanizmalar gerekli, yeni modeller gerekli.

Bu söylediklerim sadece Türkiye ile ilgili değil, bütün dünya ile ilgili olarak temsili demokrasiden bir şikâyet var. Bu şikâyetin en önemli öğelerinden bir tanesi medya gücü, büyük sermaye gücü; İtalya'da Berlusconi örneği, Almanya'da doğrudan politikaya girmese de medya devi Axel Speenger örneği; yani, bütün dünyada, büyük sermayenin, siyasete, para yoluyla muazzam bir şekilde ağırlık koyması sorunu var ve buna karşı kim nasıl direnebilecek; herkes bunun cevabını arıyor. Partiler buna cevap yaratabilir mi yaratamaz mı konusunda çok ciddi sorunlarla karşı karşıyayız.

Kitlesele iletişim bu kadar geliştiği bir çağda, elektronik devriminin de etkisiyle bu kadar gelişmiş bir çağda, artık, politika, medya odaklı bir politika olmuş durumda. Medya odaklı bir politika da, ister istemez lider odaklı bir politika oluyor; yani, liderler arasında adeta bir laf yarışı yaşanıyor. Siyaset diye topluma

gösterilen süreç bu; yani, şu lider konuştu, bu lider ona dedi ki, o lider ona dedi ki, daha yukarıdan baktı, öbürü daha soğuk durdu; bunlar, aslında, hepsi, biçimsel olarak siyasi, ama içerik olarak siyasi değil. İçerik olarak siyasi olmadığı halde, biçimsel olarak siyasi olduğu için, imaj olarak siyasi olduğu için, insanlara da siyaset gibi gözüküyor şüphesiz, birçok insan tarafından da siyaset gibi algılanıyor.

Türkiye'den iki örnek vereyim. En son örneği, güven oylaması geçerli mi geçersiz mi; şimdi bu tartışılıyor, dolayısıyla, siyaset tartışılıyor; ama, aynı zamanda, Türkiye'de siyasetin ne kadar çökmüş, ne kadar acze düşmüş olduğu gözüküyor; yani, bir parlamento düşünün, daha güvenoyu gibi basit bir şeyi usulüne uygun yapamıyorsa, o parlamentoda hiçbir şey yapamazsınız.

Birkaç sene evvel bir örneği de yaşanmıştı: Adıyaman ve birkaç yerde ara seçim yapılacaktı, Anayasa Mahkemesi ona ilişkin yasayı iptal etti. Bir parlamento, seçim yapmak üzere yasayı çıkaramıyorsa, o zaman, parlamentoluğu nerede kaldı!..

Bu kadar acze düşmüş bir parlamento ve partilerle birlikte yaşadığımız süreç "demokrasi" halbuki, demokrasi, böyle bir şey olmamalı, olamamalı; demokrasi, herhalde, bu değil.

Bütün gelişmiş ülkelerde partilerle ilgili çok ciddi şikâyet söz konusu. Partiler, giderek birbirine benziyor. Bizim Türkiye'de merkez sağ ve merkez sol partilerimizin birbirine benzemesi gibi. Seçim kazanabilmek için ortaya doğru yaklaşıyorlar.

Batı ülkelerinde ve bizde aynı zamanda yaşanan başka bir süreç daha var; merkez partileri birbirine yaklaşıırken, birbirine benzerken, temsili demokrasinin, sorunlara çözüm getirememesi dolayısıyla uçlar tekrar kuvvetleniyor. Mesela, 20-30 yıl evvel görmediğimiz aşırı sağ, tekrar, Avrupa'da ortaya çıkıyor; Türkiye'de yüzde 10'a yaklaşan bir MHP gücü ortaya çıkıyor, yüzde 20'yi aşan bir Refah gücü ortaya çıkıyor. Dolayısıyla, önümüzde, iyimser olmak için çok fazla neden yok. Bundan sonra, Türkiye'nin önünde en tehlikeli olasılık ya şeriatçı otoriter bir rejim ya ırkçı bir otoriter rejim ya da en iyi ihtimalle, DYP ve ANAP'ın bir şeklide anlaşma sağlayacakları, büyük sermayenin çıkarlarından yana cıllanmış, rötuşlanmış bir otoriter rejim; yani, tekrar askeri rejime gider miyiz gitmez miyiz sorusunu çoğu zaman korkuyla soruyoruz; ama, askeri rejime gitmediğimiz zaman demokrasi içinde kalmış olmuyoruz ve dolayısıyla, 97, 98 ve 99'da Türkiye'yi bekleyen en yüksek olasılık, askeri rejimden de önce sivil otoriter rejim; buna da yavaş yavaş sürükleniyoruz, belki farkında değiliz. Buna sürüklendiğimiz iki tane basit örneğini vereyim. Bir tanesi, birkaç gün evvel İstanbul'da bir genç öldürüldü. Gerekçesi: Kimlik sorulmuş, kimlik göstermemiş, kaçmaya başlamış!.. Bu kadar ucuz ise insan hayatı, orada demokrasiden söz etmek artık çok zor.

İkinci örneği 1 Mayıs olayları. 1 Mayıs olayları oldu bitti ve birtakım yetkililer "Halk görsün istedik ve onun için de fazla üstüne gitmedik" dedi. Emniyet güçleri böyle konuşmaya başladığı zaman, bir politik komplonun içine girmiş demektir, içinde yer alıyor demektir. Bu politik komplonun içinde yer alıyorsa emniyet güçlerimiz; orada, artık, sivil rejimden, hukukun üstünlüğünden söz etmek de çok zorlaşıyor demektir.

1 Mayısla ilgili ikinci örnek: Öğleden sonraki tahribatın t'si başlamadan sabah iki kişi öldürülüyor. Şu anda kimin öldürdüğü açıklanamıyor. En yüksek olasılık polis tarafından öldürülmüş olmaları. Daha öğleden sonra herkesi isyan ettiren tahribatın t'si yokken iki kişi öldürülüyorsa, bir hukuk devletinde bunun hesabının sorulması gerekir.

Dolayısıyla, bizim karşımızda, şimdi, son derece uyanık ve dinamik olmayı gerektiren bir kötüye gidiş tablosu var. Bunu şuraya bağlamak istiyorum. Bu tablo karşısında, meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşları bir şey yapabilirler mi yapamazlar mı; Türkiye'de 80 öncesinde, meslek örgütleri, politikaya fazla girmişlerdi ve yanlış biçimde girmişlerdi; yani, adeta, meslek örgütleri içinde partiler, partilerin yapması gereken mücadeleyi yapıyorlardı. Birçok meslek örgütü, kendine, solda veya sağda, bir anlamda temel aldığı bir siyasi örgüte bakarak tavır alıyordu ve dolayısıyla, meslek örgütleri içinde aşırı politizasyon söz konusuydu ve sağlıksız bir politizasyon söz konusuydu. Buna tepki olarak, 80 ve 90'lı yıllarda herkes çok dikkatli davrandı, yani, politikaya mümkün mertebe mesafe koydu ve sütün ağzı yananın yoğurdu üfleyerek yemesi gibi politik olmayalım, sadece mesleki olalım noktasına gelindi.

Benim burada tartışmak istediğim görüş şu: 96 Türkiye'sinde partiler, özellikle demokrasiden yana olan partiler son derece zayıf bir noktada bulunuyorlar. Çözüm getirmeleri, çözümler önermeleri son derece zor. Biraz evvel söylediğim gerekçe de burada rol oynuyor; partiler, birbirine benzeşmiş durumda; partiler, medyatik politika yapıyorlar; partiler, uzun vadeli bir perspektifle sorunlara bakamıyorlar; kısa vadeli ve biraz da böyle laf yarıştırmaya dayanan bir politika anlayışı yerleşmiş durumda.

Sol partilerimize bakıyorsunuz, bunların, ciddi bir eğitim faaliyetleri yok, ciddi bir araştırma faaliyetleri yok, ciddi bir yayın faaliyetleri yok ve dolayısıyla, bugün, partilere bakarak demokrasimize bir şey olmaz; demokrasimiz, mutlaka güçlenecektir, iyi yoldadır diye güven duyma şansı yok. Dolayısıyla, burada, şimdi, ben diyorum ki, partiler dışındaki kesimler, politikayla daha aktif olarak ilgilenmelidirler. 80 öncesi gibi sağlıksız biçimde değil, sağlıklı biçimde ilgilenmelidirler. Peki bundan ne kastediyorum: bundan kastettiğim şey şu: Partiler dışında odalar, dernekler, vakıflar var, son yıllarda ortaya çıkan platform, oluşum gibi birtakım isimler var. Bunların hepsini de çok yararlı görüyorum. Bugün dünyaya genelinde gördüğümüz muazzam değişim içinde bir Uluslararası Af Örgütü, son derece ağırlığı olan ve politikayla ilgilenen bir örgüt, ama çok sağlıklı bir biçimde ilgilenen bir örgüt; Helsinki Yurttaşlar Derneği yine uluslararası bir örgüt, politikayla ilgilenen bir örgüt, ama kaliteli bir biçimde, sağlıklı bir biçimde ilgilenen bir örgüt.

Dolayısıyla, bizim de, Türkiye'de, bütün bu oluşumlar, platformlar, odalar, dernekler, vakıflar için bir yeni atılım düşünmemiz lazım. Bu atılım, Türkiye'nin politikasıyla ilgilenecek; Türkiye'de laiklik nasıl korunur, güçlendirilir, onunla ilgilenecek; demokrasi nasıl daha katılımcı kılınır, onunla ilgilenecek; partiler, neden bu kadar eksik, zayıf kalıyor, onunla ilgilenecek ve dolayısıyla, bir anlamda, Türkiye'nin demokrasisinin giderek zayıflamasının nedenleriyle ilgilenecek ve ortada var olan boşlukla ilgili olarak bir adım atacaktır. Şimdi bunu yaparken, insanlar, isterlerse bir dergi etrafında toplanırlar, isterlerse bir platform adı

etrafında, isterlerse odalarıyla bunu yapmaya çalışırlar, sendikalarıyla bunu yapmaya çalışırlar.

Bugün sendikalar, bir açıdan, her türden işçiyi kapsar, kapsamı gerekir; ama, bir açıdan da bir siyasi doğrultusu vardır, Hak-İş'in bir siyasi doğrultusu vardır, Hak-İş' in bir önceki başkanı şu anda Refah Partisinin Grup Başkanvekili. Başka sendikacılar da kendi inançlarına göre birtakım partilere girme hakkına sahipler ve girmeleri gerekir.

Sendikacılığın bir ayağı bütün işçileri temsil etmek amacındadır, bir ayağı da ister istemez politika yapmaktır. Dolayısıyla, politikayı tartışmadan sendikacılık başarılı bir şekilde yürütülemez ve ben inanıyorum ki, meslek örgütlerinin de politikayı rahatlıkla tartışması gerekir. Sadece kendi dar alanında değil, hukuk devletini tartışması gerekir, birey haklarını tartışması gerekir; yani, şöyle somutlayayım: Eczacı odaları açısından tabii ki sağlıkta özelleştirme önemli bir tartışma konusudur, tabii ki ilaçta reklam tartışma konusudur; ama, çok açık söyleyeyim, güneydoğuyu tartışmak da zorunludur, Tabip Odası için de, Eczacı Odaları için de, Dişhekimleri Odası için de. İlk başta çok sarsıcı etki yapabilir, çok fazla tartışma çıkabilir; ama, Türkiye'nin bu ana sorunlarını; enflasyon sorununu, devlet borçları sorununu tartışmadan diğerlerini tartıştığımız zaman fazla yol alabileceğimize inanmıyorum ve beş sene sonra çok daha karanlık bir Türkiye içinde yaşamak zorunda kalabileceğimiz tehlikesine dikkat çekmek istiyorum.

Şimdi, son bir iki konuya temas etmek istiyorum. Bizim birçok meslek kuruluşumuz, 80 öncesine göre çok daha üretken bir noktada. Çok daha fazla iş başarabiliyor, daha büyük bütçelere sahip. Nasıl çalışması gerektiğini teknik olarak çok iyi biliyor, kendi üyeleriyle ilişkisini güçlendirmenin tekniklerini, yöntemlerini çok iyi biliyor; ama, siyasete ağırlık koyma bakımından eskiye göre çok yol aldığını söylemek zordur.

Siyasete ağırlık koymayı bir numaralı hedef olarak benimsemek durumunda diye düşünüyorum gerek mesleki sorunlarımızla, gerek Türkiye'nin sorunlarıyla ilgili. Yani, şöyle bir potansiyel, bugün, boşa gidiyor, heba oluyor diye bir korkum var. Bütün bu meslek örgütlerinde, bütün bu platformlarda yer alan insanların çoğunluğu demokrat, laik insanlar. Partilere çok yakınlık duymuyorlar, sıcak ilgi duymuyorlar, sempati duymuyorlar, partilere yanaşmak istemiyorlar. Partiler, zaten kendi can dertlerinde oldukları için insanları nasıl mobilize ederiz, çekeriz, toplarız diye de bir kaygı duymuyorlar. Dolayısıyla, tamamen dağılmış, parçalanmış, atomize olmuş bir demokrat laik potansiyel var Türkiye'de, bunu harekete geçirmek zorundayız. Bu, boşa akan sular kadar kıymetli bir varlık.

Dolayısıyla, benim, nacizane önerim, çağırım şu: ya birtakım odalarımız politikayla daha aktif olarak ilgilenmeli ya da odalarımızın içinden bazı arkadaşlarımız, biz daha net politika yapmak istiyoruz diye çıkmalı. Müsaade ederseniz bir örnek vereceğim, bunu reklam olsun diye vermiyorum.

Bizim, çoğunluğu öğretim üyesi olan arkadaşlarımız arasından demokrat, laik birçok insan, İstanbul, Ankara, İzmir ve buna benzer birkaç yer daha, bir dergi etrafında toplandık, Sosyal Demokrat Değişim diye bir dergi çıkarmaya başladık, iki ayda bir çıkan dergi. Kendimizi sadece dergiyle sınırlamıyoruz, kendimize şöyle bir isim verdik: Politik düşünce hareketiyiz. Politik düşünce hareketiyiz derken şunu diyoruz: Bir politik düşünce odağıyız. Politik düşünce ü-

retmek zorunluluğu vardır Türkiye'de. Özelleştirme solda, sosyal demokrat kesimde bir ideolojik netlik ihtiyacı, ideolojik berraklık ihtiyacı vardır; ana sorunlarda ne önerdiğimizi tartışıp, irdeleyip ortaya koyma, üretme ihtiyacı vardır. Buna, biz, nacizane soyunduk diyoruz ve bunun için de bir yandan dergimizi çıkarıyoruz, bir yandan birtakım yerlerde paneller yapıyoruz. Mesela, iki gün evvel Ali-ğa'da bir panel yaptık. Buna benzer birçok grubun çıkması gereklidir diye düşünüyoruz; dergi olarak, tartışma platformu olarak ve siyasetle ciddi olarak ilgilenerek, siyaseti tartışarak.

Türkiye'nin, aslında, eğitim düzeyi göstergeleri düşüktür. Okuma-yazma oranı da parlak değildir, aynı şekilde üniversiteye gitme oranı da yüksek değildir, bunların hepsi doğrudur; ama, Türkiye'nin sahip olduğu eğitim görmüş eleman bileşimi, sayısal olarak ve nitelik olarak hiç küçümsenmemelidir. Bugün, maalesef, partilerle bu potansiyelin buluşması ümidi de çok zayıftır. Partilere giren birçok insanın kendini realize etmesi, yapabileceği bütün katkıyı yapması şansı da son derecede düşüktür. Onun için, yeni formlar aramızda gerekli diye düşünüyorum. Bu, sadece Türkiye'de değil, Batı'da bile "partilerin sonbaharı" diye bir terim kullanılıyor. Şimdi, inşallah partilerin sonbaharı geimemiştir; çünkü, siyasette, en önemli kurum, her şeye rağmen devlet; yani, siyasetin sonucunda bir şekilde devleti etkilemek, dönüştürmek şart. Devletsiz sonuna kadar götürmek mümkün değil toplumsal dönüşümleri. Dolayısıyla, partili politika içinde bir etki yapmak şart; ama, partileri etkileyen esas olarak toplum ve Türkiye toplumu, ciddi biçimde daha muhafazakarlığa doğru kayıyor. Son seçim sonuçları bunu çok açık gösterdi. Refah Partisi artı MHP, ikisini topladınız mı SHP artı DSP'den daha fazla ediyor. Bu bir uyarı olmalıdır.

2 Haziran seçimleri geliyor, yükseldiği tahmin edilen iki partiden biri Refah Partisi, anketler onu gösteriyor.

Dolayısıyla, ırkçılığa karşı, şeriatçılığa karşı, sivil otoriter rejimlere karşı mutlaka özde siyasal olan ve sağlıklı çıkış yolları bulmak zorundayız diye düşünüyorum.

Zamanımı doldurmuşum; çok teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

ECZ.MEHMET DOMAÇ (TEB Genel Başkanı) - Teşekkür ediyorum Sayın Şenatalar.

Şimdi, sözü Sayın Ekinci'ye veriyorum; Buyurun Sayın Ekinci.

YÜK.MİM-GAZETECİ OKTAY EKİNCİ - Teşekkür ederim.

Efendim, ben, Burhan Hocanın son cümlesinden bağlayarak devam edeyim; ırkçılık ve şeriat dedi. Zaten, bir demokrasi, kitlelerin eğilimini ırkçılığa ve şeriatçılığa doğru yönlendiriyorsa, acaba, o gerçekten demokrasi midir, onu düşünmek lazım; yani, demokrasiden umudun kesilmesine neden olan bir var oluş gerekçesiyle uyumlu olup olmadığını belki tartışmak lazım.

Ben de, tam, bu noktada bir şeyler söylemek istiyordum zaten. Hem eczacılarımızın, hem diğer pek çok meslek örgütümüzün aşağı yukarı 40. Yılları hep bu yıllarda, TMMOB'ninki de iki yıl önce kutlandı, ben de Mimarlar Odasındayken iki yıl önce yaptık, diğer meslek odaları da 40. Yıllarını kutluyorlar bu arada.

40 yıl önce neydi; 1950'li yılların ilk dönemleri, Türkiye demokrasiye geçmişti. Türkiye nasıl bir demokrasiye geçmişti; geçmişte meslek odaları da kuruldu 1954 ve 56'larda.

Sabahki oturumda, konuşmacılardan biri çok önemli örnek verdi. Her on bin kişiye bir eczanenin düşmesini öngören bir yasa, o dönemin koşullarına, o dönemin anlayışına, rakamlarına ve ihtiyaçlarına göre belirlenmiş bir yasa 1953'te yürürlükten kaldırılıyor ve herkes istediği yerde eczane açsın anlamında bir yeni dönem başlıyor. İşte böyle bir demokrasiye geçildi; yani, ülkenin genelinin gereksinmelerini karşılayabilecek dengeli bir kalkınma, teknik hizmeti, eczacılık hizmetini ya da mimarlık mühendislik hizmetini, birim hizmetini, kültür hizmetini, Anadolu'nun her yerine, ülkenin her yerine götürme şeklindeki 1923'ten sonra gelişen düşüncenin bir kenara bırakılması, sadece belirli yerlerde yoğunlaşan, belirli kesimlerde, belirli çevrelerde yoğunlaşan bir kalkınma anlayışına, demokrasiye geçilmişti.

Doğrusu, ben, bu 1946'dan sonra demokrasiye geçildi sözüne artık hiç inanmamaya başladım, yakın yıllara kadar inanıyordum, açıkçası, ben, buna inanmıyorum. Fakat düşünüyorum neye geçildi Türkiye'de 1946'da; hakikaten tek parti kapatıldı, çok parti açıldı. Baktığımız zaman bir demokrasi var; ama, sonuçlarına baktığımız zaman, Zafer Hoca'nın yanında bunları söylemek hoş değil; o, bu konuda hepimizin bilgesidir, eksikimi de zaten tamamlayacaktır; demokrasi, halkın mutluluğunu sağlamak için en erdemli rejimse eğer, başka da bir yolu yöntemi yoksa; örneğin, bütün dünya ülkeleri demiryoluyla kalkınırken, demiryollarını kaldırıp, yerine karayolu cehennemini bu ülkeye kazandırmak ve hâlâ bunun peşinde koşmak nasıl demokrasiyle bağdaşır!...

Bir başka örnek verecek olursak; planlamayı reddetmek, yani bilimi reddetmek, kalkınmada bilimsel düşüncüyü reddetmek, tamamen yağmaya dönük bir sistem getirmek!... Birisi kalkıp bana derse ki, demokrasi bunu istiyor, ben inanmam; çünkü, demokrasinin bunu istememesi lazım. Mademki kamu yararına bir rejimdir, toplum yararına bir anlayıştır, bir düzendir; o zaman, böyle şeyleri istememesi lazım. Demokrasinin, demiryolunu istemesi lazım; demokrasinin, planlı kalkınmayı istemesi lazım; demokrasinin, gerçekten, eczane sayısının sınırlandırılması konusunda önlemler düşünmesi lazım; demokrasinin, ilaç reklamı yapılmamasını istemesi lazım; eğer, toplumun genel çıkarlarını kamu yararına, toplum çıkarına, yararına bir karar alma süreçlerinde biçimleniyorsa.

Denebilir ki, çeşit çeşit demokrasi var, bizimki de bu çeşit bir demokrasi; ona varım, o zaman, türünü söyleyerek bunun adını anmak lazım; çünkü, kandırıyoruz; ben kandırıldım. Ben, bu yaşıma kadar, Türkiye'de demokrasi var diye kandırıldım. Şimdi birisi çıkıp derse ki, diyorlar da, bu başka tür; o zaman, bunu baştan söyleseydiniz. Ben, çocuklarıma, şimdi, bunun hangi tür demokrasi olduğunu anlatmam lazım. O boyutta, bu ilişkiler içerisinde baktığımız zaman, meslek odalarının, 50'li yıllarda, yani demiryolunun bırakılması yıllarında; yani, kalkınmanın, Anadolu'nun her yöresinde fabrikalar açmak yerine; örneğin, yine, 1946'lara kadar Anadolu'da açılan fabrikalar, hâlâ Türk ekonomisine en büyük hizmeti veren tesislerdir; o fabrikaların lojmanları vardır, çalışanları o lojmanlarda kalırlar. Ben memur çocuğuyum, çocukluğum Anadolu'da geçti. O tesislerin, o şeker fabrikalarını, diğer tesisleri, Anadolu'daki bırakınız kent merkezlerini, o dönemlerde kasabalarda yapılan tesislerin müsamere salonları hâlâ işliyor. Şe-

hirde ya da kentte düğün salonu yoktur, orada nikah dairesi vardır. Hatta, çocukluğumdan bilirim, yiyecek içeceklerin satıldığı kantinler vardı. Çocuk bahçeleri vardı. Mesela, Erzincan'ı hatırlarım, depremde de yıkılmamış, hâlâ duruyor. Şimdi, bunlar, birdenbire terk edildi, bunun yerine bildiğimiz, 46 sonrası ve türünü biraz sonra belki bu panelden çıkarırız, o türden demokrasi başladı ve ne oldu geçen süreç içerisinde. Meslek odalarının kuruluş dönemine bakıyoruz; aslında, eczacılar da dahil, mimarların ve mühendislerin örgütlenmeleri çok daha eskiye dayanır. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında, ben, mimar ve mühendislerden ağırlıklı olarak biliyorum, dernek olarak zaten bir örgütlenme vardı, daha doğrusu Atatürk Türkiye'sinin ilkelerini yaşama geçirmek için, cumhuriyet ilkelelerini yaşama geçirmek için, bir anlamda halkevleri çalışmalarına paralel meslek çalışmalarını vardı; bunlar, dernekler şeklinde vardı, sonra meslek odaları şeklinde.

Meslek odalarının kuruluşunda ilk dönemlere bakıyoruz, daha çok ücret tarifeleri üzerinde yoğunlaşmıştır; yani, hizmetin bedelini tayin etme, satın almanın bedelini temin etme anlamında ağırlık vardır ki, yine sabahki konuşmacılardan eczacıların da bu yönde önemli bir dönem geçirdiğini öğrendim. Bırakınız eczacılarda şeyi, doğrudan doğruya ilaç fabrikatörleri meğer oluşturmuşlar Merkez Heyetlerini, ilaç fiyatlarını onlar belirlemişler.

Şimdi, buna rağmen, bir çelişki ortaya çıkmaya başladı. Bu çelişki, meslek etiğiyle, meslekte öğrenilen bilimle, mesleki davranışla ya da mesleğin öğrenildiği şekilde uygulanma çabasıyla egemen ilişkiler arasındaki çatışma görülmeğe başladı. Bu, giderek de yoğun olarak görülmeye başladı. Örneğin, mimarlar, oldu bitti planlamadan yanadırlar; yani, mimarlıkla planlama et ve tırnak gibidir, birbirinden ayrılması mümkün olmayan iki kavram; fakat, ülke, planlamadan uzaklaştı. Menderes operasyonları çok ünlüdür bizim meslekle ilgili. Menderes, bir taşı atarmış -atardı da diyebilirim; çünkü, yazılmış çizilmiş, herkes biliyor bunu- taşın düştüğü yere kadar binalar yıkılmış; cetveli uzatır "şuradan şuraya yakın" dermiş, Menderes'in İstanbul'daki operasyonları çok ünlüdür. Planlama diye bir kavram ortadan kalktı. Bir mimar ya da mimarların oluşturduğu bir örgüt, bir kuruluş, ne kadar ücret tarifesiyle ya da şununla bununla uğraşırsa uğraşsın, sonuçta, meslek etiğine aykırı, öğrendiklerine ters; kendisini o meslekten yapan değerlere ters uygulamalarla karşılaştığı zaman, bunun karşısında da çok suskun kalması mümkün değildi; çünkü, açıkçası, okumuş yazmış insanlar köylü de değildi; yani, 50 sonrası demokrasi, aslında, köylünün kandırılmasına dayalı bir demokrasiydi. En son kandırılacak kesim ise okumuş yazmış kesimdi, meslek kesimiydi. Onlar, bu sürece dur deme ihtiyacını duymaya başladılar. 60 sonrası uyanış Meslek odalarında, aslında, 60 öncesi başlamıştır. 27-28 Nisan olaylarını, sanıyorum, aramızda benden çok daha iyi hatırlayan eczacılar, dostlar vardır.

Aslında 1960 ihtilali ya da devrimi, 27 Mayıs devrimidir, biraz sonra Anayasasından örnek vererek de bu düşüncemi belirteceğim; 60 öncesinde sadece öğrenci hareketi şeklinde gösterilen, yazılan çizilen hareketler; meslek odalarındaki çok yoğun çalışmalarla kuramsal bir birikim kazanmaya başlamıştır; yani tersti. Mesela, bunun belgelerini, devletin kayıtlarında görebiliriz. Ben, bir tarihte, bu termik santral mı olsun, nükleer santral mı olsun tartışması içerisinde çok fazla kaldım ve sevgili Balbay bilir, o İzmir'deydi, biz Muğla'da Gökova Termik

Santralına karşı çıkarken, bizim karşımıza da "kardeşim, memleket elektriksiz mi kalsın; alternatif söyleyin, durmadan eleştirmeyin" diyen karşımıza birtakım tipler çıkardı, hâlâ da vardır o tipler. Biz de, onlara mahçup olmamak için bir araştırmaya girdik, hani bir şeyler bilelim de söyleyelim diye. Devlet Su İşleri çok önemli bir kuruluş, baraj yatırımları açısından da. Hem DSİ raporlarında, hem Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın 1950 ve 60'lı yıllara ilişkin belgelerinde, hidroelektrik santrallerinin geliştirilmesi, hem sulama hem de elektrik enerjisi anlamındaki yatırımların geliştirilmesi yönünde makine mühendislerinin, elektrik mühendislerinin, inşaat mühendislerinin çok yoğun çabaları var, müthiş üretilmiş raporlar var, bu konuda başlatılan çok önemli projeler var; fakat, bunlar, sürekli olarak engellenmiş, sürekli olarak atıl bırakılmaya çalışılmış hidroelektrik potansiyelinin kullanılmaması yönünde.

Meslek odaları, önünde sonunda doğruyu savunmak zorunda; çünkü, meslek, eğriyi savunarak uygulanamaz, bu mümkün değil; belki, çeşitli alanlarda, insanlar, eğriyi savunarak bazı işler yapabilirler; ama, eczacılıkta olsun, doktorlukta olsun, diğer meslek dallarından mimarlıkta ve mühendislikte olsun, eğriyi savunarak meslek etiğine uygun, kuralına uygun davranışları sergilemek mümkün değil. İşte, böyle bir çatışma başlayınca, 1960 sonrası, aslında, önemli bir olanak getiriyor 62 Anayasası. Biraz sonra söyleyeceğim, geçen yıl, büyük gösterilerle, alkışlarla, umutlarla kabul edilen Anayasa değişikliğinden çok daha ileri bir koşulda meslek örgütleriyle ilgili yaklaşımları getirmiştir. O süreç içerisinde hem o Anayasanın getirdiği özgürlük ortamı içerisinde, hem de, gerçekten artık, Türkiye'de meslek odalarının, kamu yararına meslek kuruluşu olma bilinci, kamu yararına meslek kuruluşu olma politikasındaki düşüncelerini pratiğe uygulaması ve çalışmalarını bu yönde yoğunlaştırması sonucunda, meslek odaları ile hükümetler arasında çok keskin bir çatışma başladı; istisnasız bütün meslek kuruluşları, sevimsiz kuruluşlar olarak, sakıncalı kuruluşlar olarak görülmeye başlandı. Fakat, yaşam içerisinde baktığımız zaman, sadece siyasilere, yani sadece hükümetle, sadece iktidardaki siyasi partilerle bir çatışma söz konusu değildi; meslek odaları, aslında, savundukları ilkelere ters, kamu yararına ya da toplum yararına olmayan, ülke yararına olmayan, bilime aykırı, öğrendikleri meslek etiğine aykırı, kurallarına aykırı davranışlar içerisinde bulunan bütün kesimlerle bir çatışma içerisine girmeye başladılar ister istemez; sadece siyasilere değil, hükümet çevreleriyle değil. Bunun çok ilginç bir örneğini bu toplantıya getirmek istiyorum. Yıl 1967, kendi meslek odamın arşivinden edindiğim belgeyi veriyorum.

1967, bütün bu tartışmaların, meslek odalarının doğruyu savunduğu, buna karşın diğer kesimlerin kendi kartlarını aldıkları gerilimli bir dönem. Böyle bir dönemde Rahmetli Vedat Dalokay o zaman Mimarlar Odası Ankara Şube Başkanı ve Ankara Mimarlar Odası Genel Kurulunda bir rapor sunuyor: "Kıyıları yağmalanıyor, yakın bir gelecekte Ege ya da Akdenize düşecek bir Türk vatan-daşı, canını kurtarmak için kıyıya çıkabileceği bir kamu arazisi bulamayacak, yani ölüp gidecek, boğulacak. O nedenle, buna bir çare bulmalıyız" ve getirdikleri öneriler içerisinde, hiç değilse 20 metrelik bir kuşağın yapılaşma yasağı ile topluma açık bir şekilde korunması. Şu anda yürürlükte bulunan yasaya göre bu mesafe 100 metredir.

Bu rapor, 9 Ocak 1967 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde birinci sayfada "Sahiller yağma ediliyor" başlığı altında "Vedat Dalokay rapor sundu, bunun için şu önlemler düşünülüyor" diye veriliyor.

Yine 9 Ocak 1967, Adalet Gazetesi "Mimarlar Odasında komünizm propagandası yapılıyor" şeklinde aynı haberi veriyor. "Oda Başkanı Dalokay, mülkiyet hakkına karşı olduğunu söyledi" diyor ve altında zehir zemberek bir, vatan hainleri vesaire yazıyor.

Bu çatışma, bir çıkar çatışması; yani, siyasi bir çatışmanın ötesinde. Zaten, siyasi çatışmasına altlık olay da bu çıkar çatışmasıdır, bu çıkar çatışmasından gelen siyasi çatışma. İşte, bu çıkar çatışmasında, meslek odalarının, kendi mesleki değerlerini savunmaları açısından, o meslek insanı olmasına neden olan, o mesleği uygulamaya gereç oluşturan değerleri savunmaları ile o değerlerin savunulmasından çıkarları şu veya bu şekilde tehlikeye düşen ya da zedelenen kesimler arasındaki çatışmanın sona ermesi bence mümkün değil; burada hemen örneğini verecek olursak "İlaçta reklama hayır" diyor eczacılar. İlaçta reklamdaki çıkarı olan kesimlerle eczacılarımızın bu ilke içerisinde çatışmaması mümkün değil. Bu çatışma, ister istemez, siyasi anlamda söylemleri geliştirmek ve bu konuda meslek odasının, toplum yararına, meslek etiği yararına, mesleki değerleri savunmaya yönelik politikalarını daha organize, daha güçlü geliştirmesini gerekli kılıyor.

Aslında, Türkiye'de meslek odaları, siyasetle olan ilgilerini bence başarılı bir şekilde kanıtlamışlardır; yani, eğer, siyaset, toplumun belli kesimlerinin düşünceleri doğrultusunda tavır ve davranışları belirlemek ise, Türkiye'de meslek odaları, bunu, fazlasıyla yerine getirmişlerdir. Bugün hangi meslek odası tarihine bakarsanız bakın, toplumun, o meslek alanındaki haklarının savunulduğunu görürsünüz; hiçbir zaman tersi hakların savunulduğu bir meslek odası çalışması yok; ama, bu, doğrudan doğruya mesleğin kendi var oluşu nedeniyle, kendi ilkelere, bilimselliğinden kaynaklanan bir zorunluluk, bir zorunlu sonuç. Şimdi, bu sonucun, böyle bir olgunun, demokrasinin gelişmesine katkısı nasıl olacaktır, ülkenin kalkınmasına olan katkısı nasıl olacaktır sorusu temel soru olma-ya başlamıştır.

Bu konuda Türkiye'de en ilginç gelişmelerden biri ve bence en fazla üzerinde durulması gerekeni -ki, galiba, yine, o konuda Zafer Hocadan katkı isteyeceğiz- Anayasadaki değişikliklerdir. Geçen sene Anayasa yapıldığını, bugün sokağa çıkıp, anayasa değişikliği yapıldığını 100 kişiye sorsanız 99'u unutmuştur, Meclistekiler de unutmuştur; çünkü, yapılan değişikliğin, gerçekten, demokratikleşme yönünde rahatlatıcı hiçbir şeyi yoktur.

Bu değişiklikler içerisinde getirilen önlemler doğrusu çok ilginçtir; yani, bu tarihe geçecek, aslında, bir hukuk skandalı gibi belki değerlendirilmesi gerekir; çünkü, bu değişiklikler demokratikleşme adına yapıldı. Cumhuriyet Gazetesinde, bütün meslek odalarından, sevgili Domaç'ın da katkıları vardı, bu değişiklikleri nasıl buluyorsunuz sorusuna karşı yanıtları da bir hafta on gün süren bir diziyle kamuoyuna anlatmaya çalışmıştık; ancak, yine de unutuldu gitti.

27 Mayıs devriminin anayasasında çok kısa bir maddede, 122. Maddede tanımlanıyor meslek odaları. "Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, organlarını kendileri tarafından belirlerler. Meslek kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri demokratik esaslara aykırı olamaz" diye, demokratik, kısa, sağa

sola götürmeye hiç gerek olmayan, kendi çalışmalarında özgür bırakan çok sade, çok ileri bir madde.

82 Anayasası bir felaket madde getirdi, 135 inci madde. Onun klasik söylemi içerisinde şu şu olabilir; ancak dedikten sonra bütün o başlattığı sistemi geri alan; ama, ayrıca, "kuruluş amaçları dışında faaliyet yapamaz" şunu yapamaz, bunu yapamaz diye bir sürü önem getiren bir madde. İşte, siyasetle olan ilişkisi de, siyasi partiler, sendikalar, meslek odaları, siyasi partilere aday gösteremeyenler, onların adayların lehinde ve aleyhinde propaganda yapamazlar falan diye bir şey.

Burada, siyasetle uğraşmak, ille de bir siyasi partiyi desteklemek ya da yermek ya da bir siyasi partinin adayına alkış tutmak ya da ona eleştiri yöneltmek anlamında hep düşünülmüş ve metinlerde hep öyle geçmiştir; oysa ki, siyaset yapmak, meslek odası anlamında, daha doğrusu, mesleğin içerisine giren konuların ülke genelindeki ilişkileri açısından siyaset yapmak demek, hiçbir zaman siyasi parti lideriyle aşna fişna olmak veya onları yermek ya da siyasi partilerin birine üye olmak demek değildir; ama, bunu, siyasi parti ilişkisine indirgemek, zaten, esasen, meslek odasının, kamu yararına meslekle ilgili politikaları geliştirme yeteneğini de köreltme çabasından başka bir şey değildir. Nitekim, bu çaba, ne yazık ki, 95'teki anayasa değişikliğinde bir üst aşamaya sıçramıştır. 95'teki değişiklikte getirilen hükümde aşağı yukarı bütün maddeler aynı, bir tek siyasi partilerle bilmem ne yapamazlar hükmünü cimbızla çıkararak sanki siyasetin rahatlığı sağlanmış gibi bir hava var; ama, bu, doğrusu, 12 Eylül Anayasasında bile yoktu "Amaçları dışında faaliyet gösteren meslek kuruluşlarının sorumlu organlarının görevine, kanunun belirlediği mercii istemi üzerine son verilir, yerine yenileri seçtirilir" diyor. Böyle bir anlayış 12 Eylül Anayasasında bile yoktu. Bu, demokratikleşme adı altında 1995'te geldi. 12 Eylül Anayasasında, hiç değilse "amacı dışında faaliyet gösteren..." ne demekse o, ama anlaşılıyor ne demek istendiği; hiç değilse yargı kararıyla meslek odası işten el çektilirdi, yani, Mehmet Domaç, Allah korusun, böyle acayip işler yapmaya kalkarsa, yargı kararıyla Mehmet Domaç'ı seçtiği o görevden almak mümkündü 12 Eylül Anayasasında dahi; ama, şimdi, bir mercii, daha sonra da o mercii vali olduğu belirtildi; diyelim ki, vali ya da İçişleri Bakanlığıyla ilgili mercii, beğenmezse eğer ve Mehmet Domaç, amacına uygun işler yapmıyor derse hemen görevden alınıyor, yargı kararı yok; daha "yenisini seçtiriyor", kime seçtirecek; üyelere, ey eczacılar, gelin yeni adayınızı seçin diye böyle bir Anayasa getirildi.

Şimdi, HABİTAT II, sivil toplum örgütlerinin geniş katılımıyla gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler konferansını Türkiye ev sahibi olarak ağırlamak üzere. HABİTAT II söylemlerinde, bu sivil toplum kuruluşlarının aktif katılımının, demokratik katılımının çok önemli yer tuttuğu şeklinde çok yaygın bir kanaat var. Bu, bizde olan bir kanaat değil, Türkiye'deki bir kanaat değil. Çaresiz, Türkiye, Birleşmiş Milletler Konferansına ev sahipliği yaptığı için buna uyar görünüyor. Aslında, bu söylem, gerçekten, dünyada son 10-15 yıl içerisinde çok yaygın bir söylemdir ve sadece bizim ülkemizde değil, pek çok ülkede, hükümetlerin, kalkınmayı ilgilendiren çeşitli alanlarda -kalkınmayı ilgilendiren tüm alanlar bir ya da birkaç meslekle ilgilidir- politikalarını belirlerken, artık, hükümet dışı kuruluşların -ki, biz de söyleriz- katkılarıyla, politikalarıyla bu kararların alınması yönünde çok ciddi şeyler geliştirmeye başladılar; çünkü, süregiden yanlış, toplu-

mun tümünü olumsuz yönde etkilemeye başladı; yani, çok basit bir anlatımla, diyelim ki, bir şehrin suyu artık içilemiyorsa bu, herkesi etkiliyor, sadece belli bir kesimi etkileyen bir zarar değil.

Bu konuda Paris Şartı çok önemli bir aşamadır, AĞİK deklarasyonu. Biliyorsunuz, Paris Şartını bütün taraf ülkeler bir tek kişiyle temsil edilmiş ve imzalamıştı. Bizden ise Rahmetli Özal ile Akbulut, birbirinin üstüne basarak Paris'e gitmişler, ikisi birden imza atmışlardı, Türkiye'nin imzası Paris Şartında çift imzalıdır, sağlam olsun diye. Bu Paris Şartı, özellikle hükümet dışı kuruluşlarda alınacak kararlarda, izlenecek politikalarda çok önemli inisiyatifler sağlanması gerektiğini ve artık, hükümet dışı kuruluşların katkısı olmadan genel politikaların geliştirilmemesi gerektiği yönünde ilkeler var. Çift imza atmışız... tabii, biz, 500 imza bile atsak, onun pek yararı olmadığını yaşadığımız süreç içerisinde çok örneklerle zaten görüyoruz; ama, buna bağlı geliştirilen Avrupa Konseyinin bir temel kararı var, o karar çok önemli. Avrupa Konseyi dediğimiz zaman, 1982 yılında alınmış bir karar, Paris Şartı 1992 idi.

"Özel sektörün giderek artan rolü, demokratik denetimin güçlendirilmesini gerekli kılıyor." Bunu söyleyenlerin hepsi, aslında, özel sektörcü ülkedir; hiç birisi sosyalist ya da komünist değil; Avrupa Konseyindeki ülkeler, doğrudan doğruya serbest pazara, özel sektörün dinamizmine oturmuş ekonomileri, politikaları olan ülkelerdir; ancak, bu ülkeler bile, demokratik denetimin esas olması gerektiğini ve bu demokratik denetimin, hükümet dışı kuruluşlar tarafından, yani meslek kuruluşları tarafından yapılması gerektiğini ve demokratik denetimi, meslek kuruluşları kanalıyla yerine getirmeyen toplumun da, aslında, toplumsal denetimi yaşama geçirmediklerini; işte, bizde çok sık olarak söylenen, toplumun denetimi lafının, aslında, gerçekleşmesi mümkün olmayan soyut bir laf olduğunu; çünkü, toplum nasıl denetleyecek; toplumun, ancak, örgütlü kesimleriyle bu denetim mekanizmasını geliştirebileceğini; onun da asıl ayağının meslek odaları olduğunu Avrupa Konseyi kararlarında çok açık olarak görüyoruz.

İşte, böylesine evrensel sorumluluklarla yükümlenmiş bir örgütün, bir meslek birliğinin önünde çok önemli görevler var. O nedenle, ben, Türk Eczacıları Birliğimizin 40. Yılında bu konunun konuşulmasını çok anlamlı buluyorum. Önümüzdeki 40 yılın, çok daha gelişkin bir demokratik denetim süreci olması gerektiğini düşünüyorum, bu konuda da eczacılarımıza başarılar diliyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

ECZ.MEHMET DOMAÇ (TEB Genel Başkanı)- Biz de çok teşekkür ediyoruz Sayın Ekinci'ye.

Söz sırası Sayın Balbay'da, buyurunuz.

MUSTAFA BALBAY (Gazeteci) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, demin, beni tek Ankaralı diye tanıttı, ben, şu anda Ankara'dayım, ama son beş yılda dört kez kent değiştirdim, dokuz defa da ev değiştirdim; şu anda, son evimde, duvarlara hiçbir şey asamıyorum, valizlerim hazır, sanki bir yere gideceğim gibi duruyorum; ama, burada yerli birisi olmak da hoşuma gitti, ilk defa böyle bir şey oluyor, dışarıdan gelen insanlara, biz, Ankaralı olarak ev sahibiyiz.

Arkadaşlar, ben, demokratik kitle örgütlerini ve meslek odalarını tanımlarken, biraz önce nasıl tanımlayabilirim diye düşünürken, bir anım aklıma geldi. Ben, İzmir'de gazeteciliğe başladım ve 1980'de başladığımda, askerî bir dönemdi, siyasi haber yapmak yasaktı, suya sabuna dokunmak yasaktı; o yüzden de, turizm haberleri, üstsüzler, altsızlar gibi bu tip haberler ön plandaydı ve fuar çok ön plandaydı. Belediye Başkanı, Güngör Bayrak'a sahneye çıkma izni verecek mi vermeyecek mi; iç çamaşırı nasıl, görünecek mi görünmeyecek mi gibi haberler o dönemde önemli haberlerdi. Bir de Yunanistan ile kriz çok önemliydi. Denize arada bir açılır, bir hücumbot bizi kovalasa diye beklerdik, Yeni Asır ve Hürriyet Gazeteleri birlikte. Ben, 80-85 arası Milliyet Gazetesindeydim, 82 yılında Piri Reis Gemisiyle Ege Denizine açılmıştık, yine bir hücumbot bekliyoruz, taciz olsa da haber olsa; olmazsa yandık; çünkü, haber yok. Arada bir gürültü duysak bile, bu savaş uçağıydı deyip gazeteye bildiriyoruz; Ege'de büyük karpışma falan; çok da hazır ya her iki taraf. Üç gün üstüste gökyüzü kapkaranlıktı, karabulutlarla kaplıydı ve arada bir de yağmur yağıyordu. Bir sabah, ikinci kattan baktık, bugün öğleyn gökyüzü pırl pırl olacak dedik. "Nereden çıkardınız, her taraf karanlık" dedi, bir aydınlık nokta vardı gökyüzünde "Bu havada bu avuç içi kadar aydınlık bile, bu rüzgâr, o aydınlıktan bütün bulutları yırtar ve gökyüzü pırl pırl olur" dedi. Ben, meslek odalarına, Türkiye'nin gökyüzündeki o aydınlık gözüyle bakıyorum. (Alkışlar) gerçekten, hangi alana baksanız, sağduyuyu çağıran, öyle değildir, bir düşünün bunu, bunu böyle yapmayın, şöylesi daha uygun diyebilen neredeyse tek kurum olarak kaldılar. Sosyal yaşamda, çağdaş yaşamda çalışmalarını gazete olarak desteklemeye çalışıyoruz; ama, mesleklerde, örneğin tıp alanında bir şey varsa Tabip Odası müdahale etmeye çalışıyor; Ankara'nın bir yanlış kentleşme sorunu varsa, bir köprüyü yanlış yapıyorlarsa mimarlar odası müdahale ediyor; sağlıkta da, yüzünüze söylemek anlamında değil, gerçekten sağlıklı müdahaleler yapan, öyle değil böyle olmalıdır diyen bir kurum eczacı odaları ve Eczacıları Birliği.

Benim, eczacılarla ilgili şöyle bir anım; meslekte ilk dizi yazıyı ilaç hakkında yazmıştım ve o zamanki İzmir Eczacı Odası Başkanı Sayın Ahmet Karaca çok yardım etmişti, neredeyse ilacı, sağlığı bana öğretmişti; 200 çeşit öksürük şurubu, şu kadar antibiyotik; evlerde ilaçların kutuyla değil de tek tek alınabileceği; işte, hep o dönemden, toplumu ilgilendiren haberlerin olabileceği; bunların hepsi bir araya gelince, bunu dizi yapalım dedik ve meslekteki ilk dizimi o konuda yapmıştık. O dönemdeki çalışmalar da, 12 Eylülün baskı rejimine karşın, mesleği ön plana çıkarma çalışmaları da, eczacı odasının, gerek İzmir'de, gerek Türkiye çapında dikkatimi çekiyordu ve gerçekten başarıyla yürütmüşlerdi.

Ben, konuşmamda, meslek odalarıyla ilgili çok geniş bilgim yok, ama gazeteci olarak temasımız olan, hangi meslek odası nedir ne değildir, birazcık gazetecilik ilişkimiz olduğu kadarıyla bilgim var. Biraz önce verdiğim örnekler de buna dayalıydı ve gerçekten sağlıklı müdahaleyi yapan, bilgi almak istediğimizde bize yardımcı olan, karşılıklı yardımlaştığımız kurumlar bunların hepsi. Bu olumlu yanı; bir de olumsuz yanı da; bunu dostça söylemeyi bir görev biliyorum; eczacı odasıyla olmadı, ama, meslek odalarında, genellikle, bizim hakkımızda haber çıkmıyor diye yakınma geliyor. Birinde, yeni bir yönetim gazetemizi ziyarete geldiler "Hiç haber vermiyorsunuz" dediler; o gün de tesadüfen o kuruluşla ilgili büyük bir haber vardı. Haber var dedik "Ama, bizim ziyaretimizde bu haberi

yazdınız" dediler. Yani, kendilerinin haber olması üzerine bir çaba görüyorum meslek odalarında. Bununla ilgili eczacılar için çok yakın tanık olmadım; ama, toplumun pek çok kesiminde olduğu gibi, bu kesim de, biz haber olur muyuz; halbuki biz değil, yaptıkları haber olacaktır; müdahaleleri, değerlendirmeleri, raporları haber olacaktır.

Son dönemde, benden önceki sayın konuşmacılar, meslek odalarının siyasete girmesi gerektiği konusuna değindiler. Sayın Ekinci, zaten konunun içinde. Zafer Hocamız da, demokrasi yanını da ön plana alan konuyu işleyecek. Ben, bir gazeteci olarak günlük yaşadığımız olaylar ve medya yanını aktarmak istiyorum.

Konu da meslek örgütleri, siyaset ve demokrasi olduğuna göre, demokratikleşmede, ben, Türkiye'nin çok büyük adımlar attığına inanıyorum, gerçekten bunu kabul etmek zorundayız. Dünyada hiçbir ülke mafyayla bu kadar demokratik bir ilişki kuramaz. Her ülkede mafyayla sorunlar çıkar. Örneğin, İtalya'da, bazen, Sicilya ile Palermo ile Roma'nın arası açılır, arada bir savcının götürülmesi gerekiyor. Zaten devlet, mafyayı bilir de, oradan iki kişi temizler, kendine gel falan der; ama, Türkiye'de hiç sorun çıkmıyor; gerçekten, yerin altı da bir üstü de bir dedikleri bu olsa gerek ki, yeraltıyla yer üstü tümüyle içiçe girdi ve şu anda son derece demokratik ilişkiler, son derece yasallaşmış, son derece legal; televizyonlardan bangır bangır bağırarak karşılıklı tartışarak; örneğin, Alaattin Çakıcı çıkıyor "Yarın falancayı vurmaya düşünüyorum" diyor. Gazeteci soruyor, nasıl vurmaya düşünürsünüz diye "Yani, temizleyeceğim, ayağını denk alsın" diyor. Gazeteci, kim o diye soruyor "Emniyet müdürlüğünde üçüncü adam" diyor. Böyle bir yapı ve ne yazık ki, bu yapıya da alıştık. Örneğin, Selçuk Parsadan adlı bir muhterem; örtülü ödenekten götürmüş; biz, genellikle, örtüsüz götürüyorlar diye biliyorduk, ama örtülü de gidiyormuş demek ki. Televizyona çıkıyor "Sekreterimi gönderdim, 3 milyar dedim, falancadan aldım; en kolay Başbakanı kandırdım" diyor. Gazeteci soruyor ne zaman oldu diye "Şu tarihte, şöyle şöyle" diyor. Gazeteci, yeraltının o adamı bulmuş, Başbakanı arıyor, muhatap doğru mu değil mi diye, Başbakanı bulamıyor. Bunların hangisi yeraltında, hangisi yerüstünde; hangisi mafya, hangisi değil; hangisi yasal hangisi yasal değil; gerçekten, hepsinin içiçe girdiği, böyle mafyanın, demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından biri haline geldiği bir ülkede yaşıyoruz ve bunu da doğal karşılıyoruz. Manşet oluyor ve adam "Yarın yine görüşürüz, yarın sizi arayacağım, o konuda çalışmalara yine devam edeceğiz" diyor. Bu, şaşırtıcıdır.

Sayın Şenatalar Hocam "Türkiye'de iyimser olmak için bir neden yok" dedi, haklı; ama, gülümser olmak için çok neden var. Ülkemizde hangi alana baksanız, gülebileceğimiz, vay be falan diyebileceğimiz konular var ve dediğim gibi, bu, en tepeden başlıyor. Zaten, Türkiye'deki demokrasinin, benim hayran olduğum yanlarından biri, demokratik ülkelerde yasak olanlar Türkiye'de serbest. Orada serbest olanlar bizde yasak. Bu kadar çelişki, herhalde süper demokrasilerde de olur. Örneğin, gazetecilik mesleğini ele alırsak; dünyanın hiçbir ülkesinde bir gazetenin, gazete sahibinin televizyon sahibi olması kabul edilemez, yoktur. Sayın Ekinci, demokrasiye ilişkin örnekleri verdi, bizim mesleğimizde de televizyon sahibiyse gazete sahibi olamazsınız; gazeteniz varsa radyonuz olamaz; bankacılığa hiç giremezsiniz; ama, Türkiye'de adamın televizyonu var, bankası var, gazetesi var, radyosu var ve pazarlama şirketi var. Bankasının

reklamını gazetesinde yapıyor, gazetesinin reklamını televizyonunda yapıyor; televizyon ve gazete de pazarlama şirketinin reklamını yapıyor ve radyosunda tümünün reklamını yapıyor. Banka, biraz kâr etmiş, parayı tümüyle televizyona kaydırıyor, televizyona kredi verdim diyor; öbürü zarar etmiş, diğerinden kaydırıyor ve böylece devlete vergi de vermiyor. Bu çarkın, sadece, İstiklal Marşıyla para birimi eksik; onu da Ankara sağlıyor. Böylece, karşılıklı bir denge kurmuş oluyorlar. Şu anda Başkent, medyaya muhtaç, toplumsal destek, toplumsal kredisi; medya, Başkente muhtaç, dolar sat kredisi için; böylece karşılıklı birbirlerini ağırlıyorlar. Bunun Anadolu'daki adı, körler sağırılar birbirini ağırlardır. Şu anda Türkiye'de bu iki kesim birbirini ağırlarken, olan, toplumun bilgilene hakkına oluyor; olan, toplumun devlet yapısına oluyor; herkes, devlete küfretmeye başlıyor; hatta, kimisi, yıkmalı ikinci cumhuriyeti kurmalı o da olmadı, üçüncüsünü kurmalı; yani, adını değiştirmeye, girişmeye kalkıyor. Halbuki, devlet soyut bir kavram, devletin mekanizmalarında bulunan insanlar önemli burada.

Şu anda öyle bir dönemden geçtik ki, şu dönem de biraz öyle, ama, özellikle Tansu Çiller döneminde, ülkede yüzde 100 enflasyon var, bütün meslekler kan ağlıyor, yasaları çıkmamış vesaire, toplumun gelir dağılımı uçuruma dönüşmüş; ülke gerçekten kötü yönetiliyor; bunu, televizyon ve gazeteler de söylüyor. Ülke kötü yönetiliyor, Başbakan harika... Başbakanı öve öve bitiremiyorlar. Bu neyle oldu; medyayla oldu ve toplumun da önemli bir dilimi, bu yanlış bilgilenemenin etkisiyle de, bunun acabasını sormadan ve bu verilen bilgileri kabul ederek de süper Başbakanımız olduğunu düşündüler, hatta, dün, kendileri "Benim gibisi bin yılda gelmez" dedi; yani, tevazu gösterdi, belki hiç gelmez diyebilirdi; ama, bin yıllık şimdilik idare ettik.

Arkadaşlar, burada, medyanın, biraz televizyon yanı, ama gazete yanının da bundan farkı yok tabii ki, gazetelerin büyük çoğunluğunun da önemli bir dilimi, yarım sayfalık kupona ayrıldı; eskiden bir iki veya üç kupondu, şimdi yarım sayfa kupon; artık, manşette çarşaf var diyoruz, ertesi gün ithal edilmiş tencere, tabak, çanak çömlek; onlarla götürüyorlar. Halbuki, burada küçük bir hesap yapılırsa; bu ülkede, insanlar, bir televizyon sahibi olacak, bir yıl kupon kesmeyi düşünüyorsunuz. Bir tüketim mağazasına gitseniz, bir yıl taksitle alabileceksiniz; çünkü, gazete fiyatını 15-20 bin lira artırıyorlar; o parayla televizyonu alabileceksiniz; hem de baştan televizyonu alıp kullanacaksınız, parasını sonra ödeyeceksiniz; burada, başta bir yıl parayı ödüyorsunuz, televizyonu da sonra alıyorsunuz. Medyanın bu genel görüntüsüne bakınca ve bu gazetelerin çok sattığını da görünce, ben, ister istemez Aziz Nesin'i anımsıyorum diyorum ki "Aziz Hoca, bu yüzde 60'ta yüzde kaç indirim yaptın" (Alkışlar)

"Ben size gazete yanında tabak veriyorum" deyince tabak alabiliyorsunuz; benim üst katta oturan komşum var, 3 tane Hürriyet, 2 tane Milliyet alıyorlar, Cumhuriyet Gazetesini niye okumuyorsunuz diye soruyorum, pahalı diyorlar. Komşuluk hatırına çok da bozmadım; ama, belki öyledir. Türkiye'de yaşıyoruz.

Arkadaşlar, medya yanı bu, Sayın İkinci de bu demokrasinin adını koymakta zorlandı; çok adı var, en kolay şey, bence, Türkiye'de medyokrazi diyebilirsiniz, mafyokrazi diyebilirsiniz, komedyokrazi diyebilirsiniz. Bunların her birini seçebilirsiniz ve her birinin de altına sıralayabileceğimiz çok neden var.

Bugün medyanın topluma, size anlatmaya çalıştığım gibi, öylesine yanlış bilgilendirmelerle ve sadece kendi doğrusu olduğunu kabul ettirmesi, doğal ola-

rak, toplumdaki demokratikleşmeyi de meslek odalarından öğrencilere, herkesin demokratik düşünme; yani, bunun başka bir seçeneği olabilir deme duygusunu da yok ediyorlar. Çünkü, bugün Türkiye'de çok kanal var, ama Türkiye'de çok kanallı bir tek seslilik var, akşam haberleri izleyin, hepsi ayrı ayrı şeyler söylüyor gibi, ama, hepsi aynı şeyi söylüyor. Bugün medyanın tümünde özelleştirme şart. Sen, özelleştirmeden yana mısın; tamam, çağdaşsın; değil misin, dinozorsun... Bu, Ortaçağın kilise mantığından farkı nel.. Ortaçağda, arkadaş, sen kiliseden yana mısın; evet; tamam diyordu, her şey sana serbest; karşı mısın; aforoz edirim deniyordu. Böylesine siyah ve beyaz gibi ayrılmıştı. Bugün, Türkiye'de de aynı şekilde, sen özelleştirmeden yana mısın; tamam, o zaman bütün kanallar açık vesaire, ama karşıysan hemen her şey ana kapalı. Bu yanıyla, tabii teknolojiye karşı çıkılmaz, teknolojiden insanlık yararlanacak; ama, kullanım biçimi olarak baktığınızda, Ortaçağ mantığından büyük bir farkını da göremiyorum. Bu, sadece Türkiye'de değil, dünyada böyle, bu yeni dünya düzeninin, insanlığa, yepyeni bir düzen olduğunun anlatılması için birinci silah olarak medyayı kullanıyorlar; bu, dünyada da böyle. Dünyada kullanım biçimine bir örnek vermek istiyorum. Biliyorsunuz, beş yıl önce Körfez Savaşında Bush adlı bir melek Saddam adlı bir şeytani yok edecek, yok etmeli, çünkü, insanlığın yararı için bu kaçınılmaz bir şey. Hepimiz buna inandık. Bir sabah çayımızı içerken Bağdat'ı bombaladılar; iyi, iyi, gerekliydi dedik; akşam yemeğimizi yerken Basra'yı bombaladılar; indirsinler Saddam'ı da dünyaya barış gelsin. Bütün insanlar, bu yanlış bilgilendirmeye, özellikle CNN ve Royter; bize gelen birçok bilgi bu kanallardan süzülerek geliyor, dünyayı bu şekilde yönlendirdiler. En son vurucu darbeyi anımsarsınız, savaşın son günleriydi, bir karabatak vardı, bir iki dakika sonra ölecek, niçin; Saddam, petrol kuyularının tümünü açmış, Basra Körfezini petrole bulamış ve karabatak ölmek üzere; bu Saddam, aynı zamanda çevre düşmanı diyorsunuz. Arkadaşlar, o görüntüleri Fransa açıklarında çektiler ve bütün dünyaya Basra'da, işte Basra açıkları diye kabul ettirdiler. Buna benzer, dünya medyasının, bugün çok saygın olarak sunulan ve her şey değişti, yeni çağa damgasını vuruyor denilen medyanın kullanım biçimleriyle ilgili, gerçekten, onlarca örnek var.

Arkadaşlar, medya konusundan siyasete gelirse, demokrasi, meslek odaları ve siyaset dedik; bugün, siyaset, 12 Eylül'ün ilk günlerini, ilk seçimi anımsarsınız 5 generalin ağzından çıkmıştı Meclise seçilenler. Bugün seçilenler de dört genel başkanın ağzından çıktı ve her biri, genel merkezleri ne demişse onlardan çıktılar. Söylemeye dilim varmıyor; ama, bir askerî yönetim olsaydı, bunu sadece karşılaştırma anlamında söylüyorum, bugünkü Bakanlar Kurulundan daha farklı bir Bakanlar Kurulunu da seçmezdi, çünkü, adı üzerinde Bakanlar Kurulu, yani aval aval bakanlar kurulu; yani, bakanlar... Şu anda şaşkırdılar, eskiden, sadece Başbakanı bakanlar kuruluydu; ama, şimdi, bir kısmı Tansu Çiller'e bakanlar kurulu, bir kısmı Mesut Yılmaz'a bakanlar kurulu. Tabii bu sefer yönlerini de şaşıyorlar. Şimdi bir de Başbakanlık da dönüşümlü, bir de dönem bakanlar kurulu...

Biliyorsunuz, Bakanlar Kurulunun çoğu, tek şey bakan olmak için; Yalın Erez var şu anda Tansu Çillerle, hükümetin kabadayısı, arada bir demeç veriyor; onun ve Tansu Çiller'in dışındakilerin hepsi Mesut Yılmaz'ın Başbakanlığında bakanlıkları kabul etse ANAP'a geçerler. Çünkü, geçen dönem 450 mil-

letvekilinden 137'si parti değiştirmiş, bir kısmı 7-8 defa değiştirmiş; buraya tak-sak pervane olur, daha da serinler; ben de ceketi çıkarmak zorunda kalmazdım.

Arkadaşlar, dediğim gibi, bunlar, siyaseti, gerçekten bir erdem olarak değil, topluma bir hizmet olarak değil; geleceğini garanti altına almak, deyim yerin-deyse örtülü ya da örtüsüz götürmek, onun üzerine kurulan bir yapı haline geldi. Bu partilerden birinde aday sayısı çok olunca sormuşlar, anket yapmışlar niçin milletvekili olmak istiyorsun diye; bir tanesi çok dürüst karşılık vermiş "Maddi du-rumum kötü olduğu için" demiş. Çünkü, görüyor, durum ne, vaziyete bakıyor ve ona göre de şekil alıyor.

Arkadaşlar, son bir örnek vermek istiyorum. Türkiye'de yasama, yargı ve yü-rütme; yürütme çok anlamlı hale geldi Türkiye'de ama, bir de medya var. Medya komedyâ haline geldi, o da işin ayrı bir yanı. Bu dört unsurun birleştiği ve hâlâ sürmekte olan bir dava var Türkiye'de. Ben, bu davanın süreceğini size aktara-rak sözlerimi noktalamak istiyorum. Bu dava, bu Yüce Meclisin çatısı altında geçen ağustos ayında dönemin DYP Samsun Milletvekili İlyas Aktaş ile sekreteri Fatma Akıntürk arasında bir şey olmuş; bu, bizi ilgilendirmiyor; ama, olay, Yü-ce Meclisin çatısı altında olduğu için biz tabii ki ilgilenmek durumundaydık. İlyas Beyin odasında bu patlama olayı olduktan sonra muhabir geldi "Ağabey, bir el ateş edilmiş, iki kişi üç yerinden yaralanmış" dedi. Yapma, bu nasıl olur dedim "Rapor var" dedi, raporun altında Meclis İdare Amiri, Meclis Koruma Müdürünün imzaları var ve gerçekten "Bir el patlama olmuştur" diyor, ateş edilmiş de değil. Ben, sonradan öğrendim, yargıyla ilgili olanlar bilirler, ateş edilmesiyle patlama olması çok farklı. Bir el ateş edilmiş, İlyas Bey ayağından ve kolundan, Fatma Hanım da göğsünden yaralanmış. Ertesi günü gazeteler bu çelişkiyi vermiyordu. Ertesi günü gazetelere baktım, "Mecliste aşk skandalı; Mecliste cinayet girişimi" hiç biri böyle bir çelişkiden bahsetmiyor. Savcı bunu soracaktır herhalde dedim. Savcının ne dediğini muhabirimize sordum "Ağabey, beraat istiyor" dedi. Nasıl olabilir; herkesin gözü önünde meydana gelen bir olay; yargı ne halde, gün-demde olan diğer davalar, Civan, Edes'imiz, demek ki herhalde, bu tip yollarla yolunu bulup gittiler. Aradım kalemi, nasıl olur bu diye sordum "Beraattir bu, patlama olmuştur" dediler.

Şimdi beraber akıl yürütelim, fikir yürütelim, yüksek sesle düşünelim. Eğer, bu olay doğruysa, demek ki, ilk güdümlü mermiyi biz ürettik. Ne demek istiyor-sunuz; kurşun adamın ayağına giriyor, sonra U dönüşü yapıyor, milletvekilinin koluna giriyor, oradan ters dönüş yapıyor, Fatma Hanımın göğsünde biraz dola-şıyor, solda bir yerde park ediyor. Durdu, tam da yargıya yakışacak bir cevap verdi dedi ki, "Mustafa Bey, devlet belgelerine inanmıyor musunuz" Peki efendim, devlet belgeleri buysa... (Alkışlar)

Şimdi, aradan 15 gün geçti, Uğur Dündar, hem reklamlar yapıyor "Fatma Akıntürk ilk bizde konuşacak" herhalde burada gündeme gelir bu dedim ve 15 dakikalık bir konuşma ve 2,5 milyar lira verildi Fatma Akıntürk'e ve dakikası 170 milyona geliyor. Programı izliyorum "İlk nerede beraber oldunuz; Marmaris'te mi Eryaman'da mı" Marmaris'te malum paşa var, herhalde onu ima ediyor Marmaris falan dediğine göre. "Eryaman'da ev aldı mı; vuracaktınız değil mi; öldürmek üzere gitmiştiniz" diyor "Evet, öldürecektim, kızmıştım" vesaire, program 15 da-kika sürdü ve yüce halkımız, bu programı çok sevmiş, ertesi gün tekrarını istedi. O da ayrı bir yan.

Savcıyı aradım, efendim, şimdi ne yapacaksınız dedim. "Yeniden dosyayı aldık" dedi, ne yapacaksınız dedim "25 yıl hapis istemiyle dava açacağım." Bu dava sürerken bir panelde ben bunu anlattım, avukatların da olduğu bir yerde anlattım ve dedim ki "Yanılmayı diliyorum, ama beraat edecekler" dedim ve bana bozuldular; yargıya bu kadar şey, bilmem ne, yapmayın etmeyin; yani, artık, onlar da böyle deyince, peki dedim, sadece ortaya bıraktım. Üç gün sonra beraat ettiler. 25 yıl hapis isteminden sonra beraat ettiler. Yargıtaya gittim, dava ağır cezaya gitmişti; bu sefer hâkimi aradım; efendim, bu süreci anlattım "Haklısınız Mustafa Bey" falan; nasıl olabilir, nedir, söylediği, durdu, durdu; süreci de anlattım, ayağı, kolu, göğsüne; burada sadece durumu anlatmak için söylüyorum, yargıç aynen şunu söyledi arkadaşlarım: "Mustafa Bey, kadının o bölgesi yumuşaktır, kurşun çok dolaşır" dedi, bir tek bunu bulabildi. Demek ki, bu kurşunu ben güdümlü sanıyordum, aynı zamanda cinsel sapıkmış yani.

Sözün kisası, arkadaşlar, Türkiye'de yasamanın, yargının, yürütmenin ve medyanın ne hale geldiğini göstermesi bakımından bana çok ilginç bir örnek geliyor.

Ben, sözlerimi bağlarken, burada ilaç, reklam yasağı vesaire yazılarını gördüm. Ben, ilaç işvereni olsaydım, şimdi hemen hazırlıklara başlardım diye düşündüm. Reklamı bırakın, niye yasaklansın ki, herkes görsün ve ne güzel olur; mesela, ayda 10 kutu aspirin yut tatili tut; vitamini bitir, birkaç tane slogan yazmıştım. İlaç firmalarının da gazetelerle böyle bir anlaşması sonucunda böylece hapi da yutmuş oluruz; ama, sanıyorum, sizin, gerçekten, konuşmamın başında vurgulamaya çalıştığım gibi, Türkiye'nin demokratikleşme yolunda çabalarınızı tekrar saygıyla karşıladığımı ve biz de Cumhuriyet'te olabildiğince sayfalarımızı açmaya çalışıyoruz, bundan sonra da sayfalarımızın size açık olduğunu söylüyorum ve beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. Sağ olun. (Alkışlar)

Başkandan izin aldım, işler yoğun; Mesut Bey Köşke çıktı, Demirel ile biraz görüşecekler; konuşma uzayabilir, Mesut Bey dinlenerek konuştuğu için; ama, bu saatte gitmiştir; ben, izninizi istiyorum. Tekrar görüşmek üzere diyorum. (Alkışlar)

ECZ.MEHMET DOMAÇ (TEB Genel Başkanı)- Sayın Balbay'a teşekkür ediyoruz. Kolay gelsin.

Sözü Sayın Hocama veriyorum; buyurunuz.

PROF.DR. ZAFER ÜSKÜL (Anadolu Üniversitesi Öğretim Üyesi) - Mustafa Balbay size bir manzara anlattı, hepinizi gülmekten kırdı geçirdi. Aynı manzarayı ben size anlatsam, kısmen anlatacağım, hepinizin içi kararacak. Manzara aynı, bir fark yok. Biraz tersten başlayayım, belki, iç karartmayı erteleme olanağı doğar.

Demokrasi, siyaset, meslek odaları; meslek odaları, siyaset, demokrasi diye gitmeye çalışayım. Neden meslek odaları kuruldu; meslek odaları, neden bu biçimiyle kuruldu; çünkü, meslek mensupları, kendi ortak sorunlarıyla ilgilenmek ve ortak çıkarları doğrultusunda çaba harcamak üzere kendileri örgütlenebilirler; nitekim, önce öyle olmuştur; cemiyetler kurulmuştur, sonra bir gün gelmiştir, devlet, bu örgütlenmeler cemiyet biçiminde olmasın da, kanunla kurulmuş, böyle yarı kamusal bir biçime bürünsün. Bunun nedeni, aslında, biraz, bu mes-

lek gruplarını denetim altına alma isteğidir. Dikkat edilirse, meslek kuruluşlarının yasalarının bizde çıkması 1940'lı yıllarda başlar, 1950'lerin ilk yarısında aşağı yukarı tamamlanır. Yani, meslek kuruluşlarının örgütlenmeleri, tümüyle meslek mensuplarına bırakılmamıştır. Devlet, bu örgütlenmeyi kurmuştur ve dolayısıyla, meslek mensuplarını denetim altına alma isteğini ortaya koymuştur. Ama, 1961 Anayasasının o demokratik ortamında meslek kuruluşları, gerçekten de demokrasi mücadelesi vermişlerdir; çünkü, siyasetle ilgilenmişlerdir, siyasetle ilgilendikleri zaman da demokrasiye ihtiyaçları vardır.

Aslında, eczacılar, böyle tek tek ele alırsanız, incelerseniz, toplumu çok seven, fedakar, kişisel çıkarlarını her zaman toplum için feda edebilen insanlar değildir, içlerinde elbette böyleleri vardır; her meslek grubunda olduğu gibi; ama, eczacıların tümünün böyle olduğu söylenemez. Bu karma yapıdaki eczacıların meslek örgütü siyaset yapıyor, yapmak zorunda; siyaset yapmamazlık edemez. Neden edemez; ortak çıkarlarınız var. Diyorsunuz ki, Türkiye'ye bu kadar eczacı yeter yahut İstanbul'a bu kadar eczacı yeter yahut da diyelim ki, İstanbul'un bu mahallesinde yeteri kadar eczane var; birkaç tane daha eczane açılırsa benim kazancım düşecek. Onun için diyorsunuz ki, eczane sayısı sınırlandırılmalıdır. Eczane sayısı sınırlandırılmalıdır dediğiniz anda, eczacılık fakültelerine alınan öğrenci sayısı üzerinde söz söylüyorsunuz demektir. O zaman, devletin insan gücü planlaması üzerine bir şeyler söylüyorsunuz, müdahale ediyorsunuz demektir, eğitim politikasıyla ilgileniyorsunuz demektir; işte, siyaset yapıyorsunuz; ama, belki, bunun çok farkında değilsiniz.

Şimdi, birisi, kalkıp size, "ey eczacılar, eczacı odaları, Türk Eczacıları Birliği, eczane sayısının sınırlandırılmasıyla uğraştığınız gibi güneydoğudaki savaşı sona erdirmekle de uğraşmak zorundasınız" dese, biraz böyle irkilirsiniz, hatta içinizden bazıları "Ne demek yani, ülkenin bölünmesini mi istiyorsun sen" diye benden hesap sorabilir. Oysa, sizin çıkarlarınız, savaşın bitmesini gerektirir. Harika bir Fransız şarkısı var, sözleri şöyle: "Ben bir küçük esnafım; kravat satmaya kalktım olmadı, bardak satmaya kalktım, bir türlü dikiş tutturamadım, sonunda top, silah satmaya başladım, artık Cadillac ile dolaşıyorum, şoförüm için bile bir otel aldım, orada yatıp kalkıyor; ama, şu sıralar durumum çok parlak değil; çünkü, benden silah alanlar, top alanlar hep öldüler; şimdiye kadar daha çok mezarlıklar için çalışmışım; toplarda indirim yaptım, top alan var mı?" Böyle bir şarkı...

Siz ilaç satacaksınız, ilacı satmanız için karşınızda ilacı alabilecek insanların olması gerekir, satılacak ilacın olması gerekir ve insanların, o ilacı satın alabilecek satın alma gücüne sahip olması gerekiyor. Ne demek bu; barış olması gerekir, huzur olması gerekir, gelir dağılımının dengeli olması gerekir, yaşam standardının belli bir düzeyin üzerinde olması gerekir sizin para kazanabilmeniz için, mesleğinizi yürütebilmeniz için, onun için, siz, savaşa karşı çıkmak zorundasınız, onun için siyaset yapmak zorundasınız. Ama, sizin meslek kuruluşlarınız bu kadar rahat, bu kadar serbest bir siyaset yapmamanız amacıyla bir anlamda oluşturuldu; çünkü, devletin denetimi altına alınmak istenmesinin nedeni buydu. Bunun çaresi yok, devlet, ne kadar denetim altına alırsa alsın, siyaset yapacaksınız. Rahat siyaset yapabilmek için de demokrasiyi daha genişletmek için mücadele etmek zorundasınız, hem birey olarak, yurttaş olarak; hem de bir meslek grubunun üyeleri olarak ve odalar da bu meslek mensuplarının örgütü

olarak demokrasi mücadelesini yürütmek zorundalar. Yani, demokrat olmak zorundalar ve demokrasiyi genişletmek için uğraşmak zorundalar. Bunun başka çaresi yok.

Bu insanlar, sağda siyasal tercihlere sahip olabilir, solda siyasal tercihlere sahip olabilirler; fark etmez; çünkü, sağın da demokrat olması gerekir. Bizde, sanki, sağcı olmak, demokrasiye karşı olmakmış gibi anlaşılıyor; olur mu öyle şey. Yani, demokrasiyi bizden daha geliştirmiş ülkelerde sağ partilere baktığımızda, onların, bizim tartıştığımız sorunları hiç tartışmadığını görürsünüz. Onların böyle bir dertleri yok; çünkü, demokrasinin gereği olan bazı şeyleri herkes, orada, sağ da, sol da kabul ediyor. Dolayısıyla, sağ partilerin de demokrasiyi kabul etmesi gerekir. O halde, sağcı eczacıların da demokrasi mücadelesini vermesi gerekir.

Demokrasiye karşı olan, demokrasiyi yok etmek üzere var olan birtakim siyasi hareketler varsa, ona, elbette herkesin karşı çıkması gerekir; çünkü, demokrasinin yok olması demek, sizin, meslek örgütünüz içinde politika yapamamanız demektir. Dolayısıyla, mesleki çıkarlarınızdan kayıp vermeniz demektir; dolayısıyla, yaşam düzeyinizden, zenginliğinizden veya geleceğe ilişkin umutlarınızdan fedakârlık etmeniz gerekir. Bu kadar basit; öyle çok idealist olmaya, kahraman olmaya gerek yok. Kendi öz çıkarlarınızı görebildiğiniz zaman, hesap edebildiğiniz zaman bu yapılması gereken bir şeydir.

Şimdi, tabii, sağda da solda da demokrat olmak gerekir, demokrasi mücadelesi vermek gerekir; ama, eczacılar, sonuç olarak, kendi işyerlerine sahiptirler, bireysel olarak çalışırlar, emeklerini ortaya koyarlar, iyi ve uzun bir eğitim dönemi geçirmişlerdir. Sonuç olarak da belli bir yaşam düzeyini tuttururlar, bir miktar para kazanırlar, ama ne uzarlar ne kısalırlar, o kadar. En zengin eczacı, herhalde, asla, Sabancı ile uzaktan yakından karşılaştırılmaz. Eczacıbaşı, herhalde eczacı olarak o konuma gelmedi, bir sanayici, tüccar olarak o konuma ulaştı.

Dolayısıyla, bunu şunun için söylüyorum. Eczacıların bir bölümü sağcı olabilir, merkeze sağ partilere oy da verebilir, onlar için mücadele de edebilir; ama, ben, eczacıların içinde buldukları toplumsal konum itibarıyla, oluşturdukları sosyal tabaka itibarıyla, aslında, hem demokrat, hem sosyal olmak zorunda olduklarını düşünüyorum. Dolayısıyla, eczacıların hepsinin sosyal demokrat olması gerektiğini düşünüyorum.

Demokrasi, siyaset; demokrasi konusunda benden önce söylenenlerin hepsine katılıyorum; ama, belki bir iki ekleme yapmak yararlı olabilir. Demokrasinin olmazsa olmazsa birkaç temel unsuru var. Bir tanesi, mutlaka insan haklarına saygılı olmak gerekir. İnsan haklarına saygı, demokrat olarak nitelenebilecek bir yönetim biçiminin, demokratik bir yönetim biçiminin mutlaka kabul etmesi gereken bir asgari koşuludur.

İkincisi, toplumdaki çoğulculuğu kabullenmek ve onların da, grupların da haklarının bulunduğunu var saymak gerekir. Toplumlar çoğulcudur, tek biçim insanlardan oluşmazlar, farklı gruplar vardır. Türkiye'ye bakın, Sünni Türkler vardır, bazıları beyaz Türkler diyor onlara; Alevi Türkler vardır, Lazlar vardır, Çerkezler vardır, Süryaniler vardır, vesaire.

Şimdi, toplum, böylesi çoğulcu bir yapıya sahipse, bu grupların her birinin de temel haklarına saygılı bir düzenin mutlaka kurulması gerekir. Demokrasinin zo-

runlu gereklerinden birisi de budur. Bir başkası, hukukun üstünlüğünün kabul edilmesidir. Mevcut hukuk çok yanlış olabilir, eleştirebiliriz, değiştirilmesi için uğraşabiliriz. Bugün hukuk düzenimizin en üstünde yer alan Anayasa, 1982 Anayasası asla kabul edilebilir bir Anayasa değil; demokratik bir düzeni kuran bir Anayasa olarak kabul etmek mümkün değil, 1995 Temmuz değişikliklerine rağmen. Sonuç olarak, bu anayasa bugün yürürlükte, bu Anayasanın değiştirilmesi için, tümenden, toptan değiştirilmesi için bir yandan mücadele ederken, bir yandan da bu Anayasaya uyulmasının sağlanmasını istemek gerekir. Yani, birileri gelecek, canım, bu Anayasa kötü, biz bunu uygulamayalım; öbürü gelecek, bu yasa zaten yanlış, bunu uygulamayalım; bunu, ta Anayasa Mahkemesi Başkanından başlayıp Cumhurbaşkanı, Başbakanına ve ondan dalga dalga yayılarak en sıradan yurttaşına kadar herkes böyle düşünmeye başladığı zaman, biraz önce Mustafa Balbay'ın anlattığı tabloyla karşı karşıya kalır, kahkahadan kırılırız; ama, o kahkahaları biraz dinlendirdikten sonra oturup şu soruyu ciddi olarak sormak zorundayız; Türkiye nereye gidiyor. Türkiye'de inanılmaz derecede bir toplumsal çözülme söz konusudur. Ayakta neredeyse artık hiçbir kurum kalmaz durumdadır. Devletin en üst düzeyinden en altına kadar devlet neredeyse yok olmuş durumdadır ve Türkiye, son derece ciddi uluslararası sorunlarla karşı karşıyadır. Bütün bunlar bizim işimizi zorlaştırıyor; bu duruma düşmeseydik çok daha iyi olurdu; ama, bütün bu durumdan çıkışın da tek yolu yine siyaset yapmak ve bunun için de demokrasi mücadelesini sürdürmek, demokrasiyi daha da geliştirmek için çaba harcamak.

Madem ki, meslek odaları da, birçok başka kurum gibi zaten siyaset yapıyor, istese de siyaset yapamamazlık edemez; o zaman, bunu bilerek yapmakta, bunun gereklerini yerine getirmekte ve tek tek yapmaktansa, aynı şeyi yapan başkalarıyla dirsek teması içinde yapmakta, birleşip bütünleşmekte ve bu toplumsal çözülme durdurup, toplumsal onarıma geçmekte herhalde yarar var.

Sanırım söylenecek şeyler bunlar; sorular olursa, konuları biraz daha açmaya çalışırız.

Teşekkür ediyorum.(Alkışlar)

ECZ.MEHMET DOMAÇ (TEB Genel Başkanı)- Değerli meslektaşlarım, konuşmacıları dinledik Salondaki katılımcılarımızdan soru gelirse konuşmacılar yanıtlayacaklar. Şimdi söz sırası sizde; buyurunuz.

Bir arkadaş "Ne olacak halimiz" diyor; buyurunuz.

KATILIMCI - Sayın Ekinci de değindi; şu andaki Parlatentonun yapısı malum; Parlatentoda, meslek örgütlerinden gelen milletvekilleri de belli; acaba, siyasi partiler, yerel örgütleri, bu meslek örgütlerini, bilinç altında kendilerine böyle bir rakip mi görüyorlar?

Bugünkü anayasal düzen içerisinde meslek örgütleri ne derecede ileri örgütlerdir?

ECZ.MEHMET DOMAÇ (TEB Genel Başkanı)- Teşekkür ederim.

Başka sorusu olan var mı? Yok.

Sanıyorum, her konuşmacımız bu soruya yanıt verebilir; konuşmacılarımıza üçer dakika daha süre veriyoruz; buyurunuz Sayın Şenatalar.

PROF. DR. BURHAN ŞENATALAR - Teşekkür ederim.

Bir yabancı Türkiye'ye gelmiş, birkaç hafta kalmış, giderken "Bizim memleket hakkında izleniminiz ne; bir de kendi ülkenizle karşılaştırabilir misiniz" demişler.

"Bizim ülkemizde durum ciddi, fakat vahim değil; sizin Türkiye'de durum vahim, ama ciddi değil" demiş.

Şimdi, Türkiye'deki durumu, ben, kendi payıma vahim görüyorum, şundan vahim görüyorum: Konya'ya bakın, Sivas'a bakın, buna benzer illere bakın; bu illerde Refah Partisi, yüzde 35'in üzerinde, yüzde 40'ın üzerinde oy almıştır ve her seçimde daha fazla oy almıştır ve bir anlamda, dünya globalleşirken, site devletler ortaya çıkmaktadır. Bu, her yerde söylenen bir tespit; yani, bir yandan globalleşiyorsunuz, bir yandan Çeçen sorunuydu, Bosna-Hersek idi vesaire gibi sorunlar çıkıyor. Bu, yerelleşmenin bir göstergesi de kökten dinci akımların devlet içinde devlet kurmalarıdır. Sivas ve Konya bunun örneğidir, bunun başka yerlerde de örneği vardır. Bunlar, artık, kendi üniversitelerini de kurmaktadırlar ve bugün Erzurum Atatürk Üniversitesinden MHP'liler kaçmaya başlamıştır. 15 yıl evvel demokratlar, ilericiler kaçıyordu, şimdi MHP'liler kaçmaya başlamıştır.

Artık, güneydoğuda cereyan eden olaya yılda 8 milyar dolar harcıyoruz; bu da vahametinin başka bir göstergesidir. Burada, 5 sene sonra, 5 sene sonraya gitmeye gerek yok; ben, size şunu söyleyeyim; bugün altı ay öncesine göre Türkiye'nin tablosu daha fazla mı güven veriyor, altı ay sonra daha fazla güven vereceğinin garantisi kimde var. Düşüldükçe sıkıntılar basıyor. Tabloya iyi demek mümkün değil.

Efendim, Türkiye'de çok iyi şeyler yok mu; doğru, onlar da önemli. Türkiye'nin bugün elektrik üretimi, kişi başına 1000 kilovat saati geçmiştir yılda, geçen yıl satılan kişisel bilgisayar sayısı 126 bindir. Bu salonda kimlerde cep telefonu var desem eminim 20 tane çıkar. Türkiye, bir yandan buraya gidiyor, öteki yandan da öbür tarafa gidiyor. Bu çelişki nasıl çözülecek; bir bakınız, Türkiye'de çok yaygın olarak yapılan bir yanlış var. Siyaseti algılama biçimimiz, siyaseti tahlil etme biçimimiz; onun için temsili demokrasinin yetersizliklerinden girdim.

Türkiye'de biz şöyle düşünüyoruz; temsili demokrasi aslında çok iyi bir şeydir; ama, bizde işlemiyor, işlemediği gayet açık. Peki neden işlemiyor; ilk refleksimiz şu oluyor: Bu politikacılar çok namussuz. Peki, bu politikacılar diyelim ki çok namussuz; o zaman, ya biz millet olarak kendimiz de namussuzlar, namussuzları başa getirmek istiyoruz; ya çok aptalız, hep namussuzları seçiyoruz; ya da daha ciddi soru, oyunda öyle bir bozukluk var ki, hep namussuzlar geliyor veya namuslu gelen bile etkili olamıyor veya bir süre sonra namussuz oluyor. Üçüncüsü doğrudur. Bunun basit bir örneğini karaborsadan vereyim.

Yarın burada, Ankara'da en büyük stadda, kapasitesi herhalde 40 bin vardır; Bandırmaspor ile Bigaspor oynayacak olursa karaborsa olur mu; olmaz, niye olsun, Bandırmasporla Bigasporun maçına yarın akşam gidecek 40 bin kişi olmaz, belki 4 bin kişi bile olmaz. Brezilya ile İngiltere oynuyor dersiniz olma ihtimali hemen başlar, arkasından dersiniz ki, Brezilya ile İngiltere maçının biletleri 100 bin liradır, isteyen bugün gelip istediği kadar alabilir; isteyen istediği kadar alabilir dersiniz, uyanıklar hemen koşarlar, hatta bazıları koşmaz, Futbol Federasyonu Başkanına hemen telefon açar, bize bir 5 bin tane veremez misiniz, 100 bin değil, hatta 150 binden verin diye, 150 binden alır, bu maçın biletini

1 milyondan satar. Şimdi ne oldu; bu karaborsacılar herhalde Brezilya'dan ithal edilmedi; bu karaborsacılar var. Karaborsanın ortaya çıkıp çıkmaması bir ekonomik politika meselesidir, ekonomik işleyiş, sistem meselesidir.

Aynı şey siyasi karaborsa için söz konusudur, siyasi ahlaksızlık için söz konusudur. Biz, kendimizi çok rahatlatıyoruz politikacıları karalayarak ve hemen kendimizden dışlamış oluyoruz problemi; biz temiziz toplum olarak, biz haklıyız, biz üzerimize düşen görevi yapıyoruz. O görev ne; oyumuzu atmaz; oyumuzu atıyoruz, Allah'ın cezaları devamlı bizi kandırıyorlar... Şimdi, bu oyunun böyle bir oyun olmadığını her yerde anlatmak zorundayız. Bu oyun, başka bir oyun. Neden devamlı olarak bu tip insanlar geliyorun başka bir açıklaması olması lazım. İşte, başka bir açıklaması şu: temsili demokrasinin ötesinde bir ufkumuzun olması lazım. Biz, istiyoruz ki, iş gayet kolay olsun. Biz, yurttaş olarak oyumuzu atacağız, o adamlar bizi yönetecekler, ahlâklı, üretken ve dürüst, etkin biçimde yönetecekler...

Batı toplumlarında demokrasinin daha iyi işleminin sebebi, politikacılar daha ahlâklı olduğu için değil; politikayı ve demokrasiyi ayakta tutacak, rayında tutacak toplumsal güç dengeleri ortaya çıktığı için. Batı'yı dahi lütfen idealize etmeyelim.

Sağlık sektörüyle ilgili bir örnek vereceğim burada. Amerika Birleşik Devletlerinde bugün 35 milyon insanın sağlık sigortası yoktur. Amerika Birleşik Devletlerinde bir gece hastanede yatma maliyeti ortalama 410 dolardır 5-6 yıl önceki rakamlar- özel sigortanız yoksa Türkiye'de düşeceğiniz durumdan on kat kötüsüne düşebilirsiniz. Türkiye'de o beğenmediğimiz SSK vesaire var ya, o bile bazı vatandaşlar için yine de bir güvencedir. 35 milyon insanın sigortası yoktur, milyonlarca insanın da eksik sigortası vardır; adı sigortadır, ama kapsamı dar; çünkü, Amerika'da bütün nüfusu kapsayan bir genel sağlık sigortası yoktur, esas olarak özel sağlık sigortası vardır. Bunu destekleyen iki tane program vardır; bir tanesi, en fakir insanların korunması için kurulmuştur; bir tanesi de yaşlılar için. Geri kalan 30 yaşında işsiz bir insanın sağlık sigortası yoktur.

Şimdi, aynı Amerika'da, Türkiye'de sendikacılar bile çıkıyor bazen "Amerika'da herkes vergisini veriyor" diyor; o kadar değil; Amerika'da da vergi kaçağı bizdeki gibi gözünün içine girecek kadar yoktur; ama, başka türlü muazzam eşitsizlik yaşanan bir toplum vardır. Bu kadar büyük eşitsizlik yaşandığı için Amerika'da yılda kaç kişi cinayetten ölüyor biliyor musunuz; 60 bin insan; bu kadar sağlıksız bir demokrasi olabilir mi; 60 bin insan, diğer insanlar tarafından öldürülüyor; ama, orası örnek demokrasi oluyor. Hayır, örnek demokrasi, dünyaya henüz gelmiş değil; temsili demokrasi de zaten örnek demokrasi olamaz, aşılacak zorundadır. Öyle bir ufukla bakmamız lazım.

Şimdi, aşılması demek için alt koşullar var, bunlardan bir tanesi de eğitimli bir toplum, doğru; cesaretlili bir toplum, doğru; daha önemli koşulları var. Bizim Türkiye'deki demokrasimizin işlememesinin önündeki engeller, bir kısmı eğitimle, demokrasi kültürünün olmamasıyla vesaireyle ilgili; bir kısmı ekonomik nedenlerle ilgili.

Bu memleketin ekonomisine esas olarak az sayıda aile egemendir. Şimdi Türkiye'de çok fazla böyle sol fraksiyonlar kullandığı için tukaka gözükken bir kelime var, onu kullanacağım şimdi, kimse tedirgin olmasın. Türkiye'ye aslında bir oligarşi egemendir; Türkiye'ye az sayıda aile egemendir. Onun içindir ki, demin,

Mustafa Balbay'ın espiyle anlattığı olay vahim bir olaydır. Gerçekten söylediği gibi, Batı'da olmayacak bir olaydır. Bir kişi, hem otomobil satıyor, hem otelcilik yapıyor, hem gazete sahibi, hem televizyon sahibi falan... Otomobil acentası kiminle ilişkili; Koç ailesiyle, Koç Holdingle ilişkili. Efendim, öbür taraftaki gazetecilik bağlantıları yine sermayeyle ilişkili. Türkiye'ye büyük sermaye sınıfı egemendir. Dolayısıyla, Türkiye'ye devamlı olarak şırınga edilen düşünce tarzı ve ideoloji, büyük sermayenin ideolojisidir. Bunu dengeleyecek hiçbir kuvvet de bugün Türkiye'de yoktur; yani, Türkiye'nin egemen güçleri içerisinde büyük sermaye, medya ve ordu, açık söylüyorum, ordu, aynı şekilde Türkiye'de demokratikleşmenin, gerçekten, en kısa zamanda olmasını istememektedirler. Bunun adını koymak zorundayız, istemiyorlar. Peki, batı ülkelerinde bunun önünü kim açmış; esas olarak sendikal hareket açmış, sol partiler açmış.

Onun için, benim cevabım şudur: Aslında, bu işlerle ilgilenen ve anlayan insanların ellerini daha fazla taşın altına sokmaları lazım. Ben, yeteri kadar sokuyor muyum, belki ben de sokmuyorum; biraz kusura bakmayın, olması lazım, lazım diye didaktik bir üslupla konuştuğum için özür dilerim; kanaatimi, sadece fikrimi aktarmaya çalışıyorum. Hepimizin daha fazla sokması lazım. Partilere bu işi ihale edemeyiz, havale edemeyiz; yanlış yapıyoruz; yani, aslında, onlar da içlerinden şunu düşünüyorlar "Seçme kardeşim o zaman beni, başkalarını seç, başka bir şey yap; devamlı beni karalayacağına, kötüleyeceğine başka bir yol bul." Ama, bunu söylemek istemiyorlar, o zaman oy kaybederler. Başka bir yol bulmak zorundayız.

Bulunacak yol, o kadar da aranması yıllar alacak bir yol değildir. Dünya, bugün, net bir noktada bulunuyor aslında, kafa karıştırmayacak kadar net bir noktada bulunuyor. Reel sosyalizm denen Doğu Bloku çökmüştür. Doğu Blokunun çökmesiyle birlikte şunlar çökmüştür:

1. Tek parti rejimi Türkiye için zaten artık aşılmış bir şeydi, tek parti rejimiyle sağlıklı bir toplum kurulamaz, demokrasi kurulamaz.

2. Şu aşılmıştır: bütün fabrikalar, topraklar, oteller, bankalar, hepsi, kolektif mülkiyette olsun, devlet mülkiyetinde olsun. Bunun da verimli olmadığı görülmüştür.

Sağlıklı bir ekonomi karma ekonomidir. Bazı işleri devlet yürütecektir, devlet yapacaktır, o işler devlet mülkiyetinde olacaktır. Bazı işler özel mülkiyette olacaktır, piyasaya bırakılacaktır. Bunun ayrıntısına şu anda giremem; ama, hiç olmazsa bu ortaya çıkmıştır.

Bir şey daha ortaya çıkmıştır; komuta ekonomisi dediğimiz her şeyin merkezi plana bağlı olduğu bir ekonomi kendini yenileyemiyor, kendini geliştiremiyor. Onun için, her şeyi devlet kontrol edecek derse, bu, çağı kapanmış bir görüştür; ama, birçok şeyi devletin kontrol etmesi gerekir.

Şimdi, burada iki şeyin altını çizmek istiyorum:

1. Bu söylediklerim çökmüştür de, 80'den beri propagandası yapılan yeni sağ çökmemiş midir; yeni sağ dediğimiz politikalar. Dogmatik piyasacılık da, aslında, gelmiş duvara dayanmıştır. Dogmatik piyasacılık; yani, devlet, hiçbir şeye karışmasın, her şeyi özelleştirin; sağlığı da, eğitimi de hepsini özelleştirin, hepsini piyasa yapsın. Bu da aslında başından beri söyleniyordu, bu sakat bir mantıktır, bu bilime aykırı bir mantıktır; ama, büyük sermayenin ideolojik hegemonyasıyla bir rüzgâr esti ve toplumlar, acaba, diye buna teslim oldu.

İngiltere'de, Amerika'da bunun bir sürü istatistiği var; eşitsizlik ve işsizlik muazzam artmıştır, toplumdan dışlama muazzam artmıştır. 40-45 yaşında meslek sahibi insanlar işlerini kaybediyorlar ve toplumdan dışlanıyorlar. Suçluluk artmıştır, uyuşturucu artmıştır.

Dolayısıyla, Rahmetli Özal ile başlayan, bugün yer yer Mesut Yılmaz'ın da, Tansu Çiller'in de söylediği, birçok televizyon yorumcusunun savunduğu yeni sağ, aslında tıkanmıştır. Aradan çıkabilecek bir tek şeyin uluslararası bir tane adı var, sosyal demokrasi. Türkiye için bugün var olan partiler, bu sosyal demokrasiyi getirebilecek güçte değil, problem orada. Bu sosyal demokrasiyi Türkiye için yaratmak zorundayız biz. Neden yaratacağız; Batı toplumlarında bizdeki kadar geniş bir tarım kesimi yok. Bizim nüfusumuzun yarıya yakını hâlâ tarımda çalışıyor, tarımı düşünerek yaratmamız lazım. Biz, gelişmekte olan bir ekonomiyiz, uluslararası kapitalizme zayıf bir şekilde bağlıyız, bağımlıyız; 75 milyar dolar dış borcumuz var, her sene 8-9 milyar dolar ödemek zorundayız; gücümüz yetmiyor; dolayısıyla, bağımlı durumdayız. Bunu aşmak durumundayız.

Müslüman bir toplumuz, laiklik meselesini çözmek durumundayız.

Bunlarla ilgili olarak şöyle bağlayayım. Ana doğrultu sosyal demokrasidir. Laik demokratik bir rejimi oluşturmak, onu oluştururken, adaletli bir biçimde, eşitlikçi bir biçimde oluşturmak; ayrıcalıklara karşı çıkarak, toplumun zayıflarını koruyarak, onlara olanaklar yaratacak. Buna uygun, biraz evvel Oktay arkadaşımın söylediği bir ulaşım politikası olmak zorundadır; buna uygun ulaşım politikası, kamu yararını, toplum yararını ön plana koyan bir ulaşım politikasıdır. Buna uygun bir sağlık politikası, buna uygun bir hayvancılık politikası, buna uygun bir sanayi politikası, teknoloji politikası, eğitim politikası olmak zorundadır. Bunların hepsi ayrı tartışma gerektirir; ama, şundan ben eminim; politikacı karalayarak hiçbir yere varamayız. Sistemi değiştirerek bir yere varabiliriz. Sistemi, ne kadar, nasıl değiştirebileceğimizi hep birlikte tartışmak zorundayız; serbest meslek mensubu, işçi, çiftçi. Haliyle, daha fazla birikimi olan insanlar, öncülük etmek sorumluluğunu taşıyor. Meslek odalarıyla ilgili önemsedğim yön bu. Yani, Türkiye'de üniversite bitirmek bir ayrıcalıktır. Bizlerin okuduğu yaşlarda, burada yaş ortalaması 40 diyeyim -ben, ortalamayı yukarıya çekenlerdenim- 15-20 sene evvel üniversitede okumuşuz, 15-20 sene evvel Türkiye'de üniversitede okuyanlar çağ nüfusunun yüzde 5'iydi. Bizim çağımızda yüzde 95 dışarıdaydı, biz, yüzde 5 olarak üniversiteye girdik.

Bugün örgün öğretimde okullaşma oranı yüzde 12. Hep deniyor ya, herkese bedava yükseköğretim; herkesin yükseköğretimle bir ilgisi yok ki bugün. 8 çocuktan 6'sı dışarıda bugün, biri açık öğretimde, biri de örgün öğretimde. 8 çocuktan birine üniversite eğitimi veriyoruz biz. Herkese üniversite eğitimi veren hiç kimse yok, bizim vermemiz için 30 sene geç... Herkese lise eğitimi veremiyoruz; lise çağındaki çocuklarımızdan ikisinden biri lisede biri dışarıda, lisede okullaşma oranı yüzde 50'dir. Herkese ortaokul eğitimi veremiyoruz. 3 çocuktan 2'si ortaokulda, biri dışarıda, ayakkabı boyuyor, tamirci çıraklığı yapıyor.

Onun için, bu toplumda hedef, laik, demokratik, sosyal adaletçi bir toplumdur. Bunu yapmayı da politikacılar havale ettiğimiz sürece bekleriz, bir kısmımız, gözümüzü kapatırız o değişimi göremeden.

Onun için, ben diyorum ki, Türkiye'nin sorunlarıyla doğrudan, cepheden, 12'den ilgilenerek politikayla ilgilenmek zorundayız. İsteyen partiye girsin, parti

içinde yapsın, isteyen odalarda daha geniş bir şekilde yapsın, isteyen dergi çıkararak yapsın; ama, hakikaten, kendi geleceğimizi, 20 yıl sonraki geleceğimizi biraz garantiye almak istiyorsak; çocuklarımızın, torunlarımızın geleceğini garantiye almak istiyorsak, politikayla daha fazla ilgilenmek zorundayız, çözüm aramak zorundayız. Aksi takdirde, iyimser olanların iyimserliğine saygı duyuyorum ve inşallah onlar haklı çıkar diyorum.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

ECZ.MEHMET DOMAÇ (TEB Genel Başkanı)- Teşekkür ederim Sayın Şenatalar.

Buyurunuz.

OKTAY EKİNCİ - Arkadaşımızın "Siyasi partiler, meslek odalarını rakip mi görüyorlar" sorusuna yanıt vererek konuşmamı tamamlamaya çalışayım. Aslında, keşke rakip görseler, görmüyorlar bile. Bir görebilseler, rakip görmelerine de razı meslek odaları; ama, görmüyorlar. Neden görmüyorlar sorusu önemli. Demokratikleşmenin bence temel yasalarından biri, Siyasi Partiler Yasasıdır. Hangi yasaların demokratikleştirilmesi gerekir diye bir sıralama yapacaklar olursa, en yukarılara Siyasi Partiler Yasasını yazmak lazım; çünkü, bugünkü siyasi partilerin oluşumu, aday olabilmek, organlara seçilebilmek, organların oluşması vesaire baktığımız zaman, bundan daha farklı bir sonucun çıkması zaten mümkün değil, Siyasi Partiler Yasası ona göre kendini biçimlemiş.

Bir de düşününüz ki, siyasi partilerin, sözüm ona, hepsi, farklı düşünceler savunuyorlar. Solda biri, sağda biri, ortada biri, biraz daha solda, biraz daha sağda; bu nasıl iş ki, tüzükleri aynı; yani, organ seçimleri, yöneticilerini seçmeleri, organlarını oluşturmaları; yani, çalışma mekanizmaları aynı, halbuki onun da farklı olması lazım. Farklı siyasi düşüncelere sahip insanların oluşturduğu partilerin, o partinin kuruluş şeklini de farklı yapmaları lazım. Fakat, hayır; prototip bir sistem içerisinde farklı düşüncelerin çarpışması bekleniyor; ama, prototip, yani aynı tip olan aslında sadece Siyasi Partiler Yasası değil; toplumun ekonomik altyapısı aynı tiptir.

Çeşitli ülkeler, hakim ekonomik sektörlerine göre tanımlanırlar, dünyada böyle ülkeler vardır; şeker kamışı cumhuriyeti denir; demek ki, orada, hakim ekonomik sektör şeker kamışıdır; muz cumhuriyeti denir falan. O isimler, o cumhuriyetlerin ya da o ülkelerin ekonomik özelliklerini aynı zamanda yansıtır.

Ben, ne kadar zamandır söylüyorum, çok eminim ki, 3-4 yıl sonra 21 inci yüzyıla geçtiğimizde, geriye dönüp 20 nci yüzyıla bakıldığında, Türkiye için yağma cumhuriyeti denecektir, kesinlikle yağma cumhuriyeti denecektir; çünkü, şu anda Türkiye ekonomisi yağmaya dayanmaktadır; ne sanayiye, ne hizmete, ne yatırıma, hiçbir şeye değil; sadece toprak ve arazi yağmasına dayanmaktadır.

Bakınız, bütün kalbur üstü şirketlere, Türkiye'nin bütün ekonomisine yönelen büyük firmalara bakınız ve hatta ister sosyal demokrat yatırımcı olsun, ister ANAP'lı, ister DYP'li, isterse CHP'li olsun, tümünün ekonomik girdisi yağmadır. Toplumun sosyal güvencesi yağmalanmaya başlanmıştır; mülkiyet hırsı bundandır.

Batı toplumu diyoruz, Batı toplumuna baktığımızda, hiç kimsenin kafasında gelecek açısından bir sorun yoktur, herkesin sosyal güvencesi vardır. Sosyal güvencesi olduğu için, bakıyorsunuz, yaşı başı geçmiş insanlar, turistler geliyorlar, bizimkiler şaşırıyorlar; anneannem şaşırıyor, babaannem şaşırıyor; benim yaşımda nasıl dolaşılıyor buraları, otursa yerinde falan diyorlar. Bu insanların sosyal güvenceleri var, yarınlarından eminler. Yarınlarını, çocuklarının yarınlarını güvence altına almak için yağma peşinde değiller; ama, biz, yağma peşindeyiz. Bu salonda bulunan herkesin, hepimizin, ben dahil, Mehmet Domaç dahil, bu masadakiler ve sizler, hepimizin sosyal güvencesi mülkiyettir. Bir mülkümüz olursa biraz güvencedeyiz, iki olursa daha fazla güvencedeyiz, üç olursa artık bizi yıkamazlar, dört olursa bilmem ne. Liderlerimiz, sosyal güvencelerini çok sağlam mülkiyet tapu ilişkilerine bağlamışlardır.

Ülkenin ve toplumun sosyal güvencesi ve geleceği, tek ekonomik kaynağı, başkası yok, kim başkası var derse inanmıyorum. Lemond yazarı Bol var, geçenlerde Türkiye'ye gelmişti. Bizim gibi ülkeler için ilginç bir tanım getirdi. "En büyük tehlike, bu ülkelerde anahtar teslimi başladı" dedi, müthiş bir deyim anahtar teslimi fabrikalar. Biz, 50 parande atsak bir yılda öyle fabrika kuramayız kendi şeyimizle; adam getiriyor fabrikayı kuruyor, Toyota, patates yerine fabrikayı kurup çıkıyor. Birinci sınıf tarım arazisine kurulması falan tartışmalarını geçiyorum.

Bütün kalbur üstü şirketler, İstanbul'un kuzeyindeki ormanlar, oraları yağmalayanlar falan, güneydoğudan kaçıp gelen insanlar değil sadece; prestij bölgeleri haline geldi yağmayla ortaya çıkan yapılaşma alanları ve ekonomiye yön vermesinin ötesinde, politikaya yön veriyor; yani, neden bir ülke, en zirveye çıkan insanların mülkiyeti en fazla insanlar olarak yaratıyor; bunu ülke yaratıyor; bunu, bu koşullar, bu sosyoekonomik sistem yaratıyor.

Bir ekonomi profesörü, geleceğini mülkiyete bağlıyorsa, ekonomi profesörü değil, başka bir profesör de elbette aynı şeyi yapacaktır.

Sistem böyle olunca, ben, kesinlikle, bunun 50 sonrası süreçlerle çok yakın ilişkisi içerisinde olduğuna inanan bir kişiyim. Gerçekten, 50'den önce devletçilik, 50'den sonra yağmacılık dönemi ve bu yağmacılık dönemi, artık, tamamen bütün siyasi kültürlerle etki etmiştir.

İmar affı konusunda bütün siyasi partilerde konsensus vardır. Arazilerin imara açılması konusunda, sit alanlarına karşı çıkma konusunda çok yaygın bir siyasi konsensus vardır. Aslında, millî mutabakat dediğimiz hadise yağma üstünde sağlanmış. Türkiye'nin yağmalanması üstünde millî mutabakat sağlanmıştır. Bu millî mutabakatın üstünde siyasi söylemler geliştirilmektedir.

Şimdi, buna, meslek odalarının entegre olması tabiidir ki çok zor; çünkü, mesleği ortadan kaldıran ilişkilerdir bunlar; mühendisliği, mimarlığı, eczacılığı, her şeyi ortadan kaldırır yağma kültürü ve yağma ilişkileri; başka bir şey yaratır, başka bir alanı yaratır. O yaratılan başka alan, zaten, meslekler üstünde de pek çok tahribat yapıyor.

Geçenlerde, ben, Fatih Köprüsünden geçiyorum evimin bulunduğu yer nedeniyle. Ya sabah 7.30'dan önce geçmeliyim ya da 9.30'dan sonra geçmeliyim, ikisi arasında geçemiyorum, mesela bugün saat 10.00'daki uçağı yakalayabilmek için 5.00'te geçtim. Bu tarafa dönüp gelseydim arabayla, belki aynı saatte Ankara'ya gelecektim. Bazen üniversiteye giden öğrencileri alıyorum, geçenler-

de üç kişilik bir öğrenci grubunu aldım, iki oğlan bir kız; oğlanın biri yanıma oturdu, kulağında da küpesi; benimki de bugün yarın takmak üzere herhalde, seziyorum konuşmalarından; ya sağa ya sola, onu tam bilmiyorum. "Bu haraç maraç meseleniz ne oldu, harçları hallettiniz mi" dedim "Hallediyoruz, biz, harçlara karşıyız" dedi ve haraç dememe çok sevindi. "Çok doğru bir iş yapıyorsunuz, üniversite böyle paralı olmaz; fakat, sağlık hizmetinin de parasız olması lazım değil mi" dedim. "Evet, hastanelerin de parasız olması lazım" dedi. Kültür hizmetinin de parasız olması lazım" dedim, "Evet" dedi. O zaman, sen, galiba, sosyal devleti savunuyorsun dedim. "Sosyal devlet öldü, sosyal devlet diye bir şey kalmadı" dedi, sinirlendi. "Peki, bu işleri kim yapacak o zaman, bu parasız işleri; Koç ya da Sabancı mı yapacak; parasız hastane; kim yapacak bunu; parasız eğitim, kim yapacak bunları" dedim. Faka bastığını anladı ve "Devlet yapacak, ama sosyal devlet farklı bir şey" diye tartışmayı sürdürmek istedi, yol da bitmişti, genç arkadaşım indi.

Bilinçli olarak, bir kere, sosyal devlet kavramını ortadan kaldırmak için müthiş bir çaba harcıyor.

İkinci ortadan kaldırılmak istenen kavram kamu yararı, toplum yararı kavramıdır. Bu, hızla ortadan kaldırılmak isteniyor.

Üçüncü ortadan kaldırılmak istenen de planlama denen kavramdır. Bütün bu değerlerin ortadan kalkması için herkes elinden gelen çabayı gösteriyor. Bunun son örneği, Çiller'in örtülü ödenek meselesi. Dün, gazetelerden biri manşet atmış "Babaya söyle." Kadıncağыз şaşırđı, ona mı söylesem, buna mı söylesem diye. Baba da "Hayır, Mesut'a söyleyin" demiş. Mesela, ben çok ihtimal veriyorum, yarın, Mesut Yılmaz "Tamam, bana söyledi" dese, ne olacak!... Bitti. "Merak etmeyin, Başbakan bana söyledi" herkes yoluna dediği anda ne olacak, herkes tamamı... Bu nasıl bir toplum, bu nasıl çağdaş bir anlayış!... Fakat, bu anlayış, aslında bu padişahlık döneminden gelmektedir. Bu kültür, hiç, şu soruyu sordurtmuyor "Bu örtülü ödenek ne zaman çıktı". Bilenler biliyor, Menderes zamanında çıktı, yani, yine 46'dan sonra, benim tezimi kanıtlayan dönemde çıktı, yağmanın başladığı dönemde çıktı; çünkü, yağma cumhuriyetinde böyle şeylere ihtiyaç var. Yağma, gizliliği sever, açıklığı sevmez. Yani, bizde niye katilimcilik yok, açıklık yok; bir tek nedenle, yağma; yağma, gizliliği sever. Yağmanın genel kültüründe vardır.

Tarihte karanlık dönemler vardır, mesela karanlık çağ denir; aslında, o, yağma dönemi. Bir kavim gelmiştir, bir yeri yağmalamıştır, 50 yıl, 100 yıl; onlara hep karanlık dönemler denir. Mesela, İstanbul'un Latin istilasına uğradığı dönemde, İstanbul karanlık çağdır o dönemin, yağmalandığı çağdır.

Böyle bir süreçte, peki, neden konu bu örtülü ödenek; kimse bunun yargılamasını yapmıyor ve kimse şunu sormuyor: Tamam, Tansu hanım açıklasın; ama, bugüne kadar örtülü ödeneği kullanan bütün başbakanlar nereye harcadıklarını bir açıklasınlar bakalım. Diyelim ki, rahmetli olanlar açıklayamaz, ama hayatta olanlar var, üstelik biri de Cumhurbaşkanı; bunlar da açıklasın, desinler ki, ben, kendi dönemimde şu kadar liralık bir ödenek vardı, şu kadarını şuraya verdim, bu kadarını buraya verdim diye herkes açıklasın bakalım. Zaten, açıklandığı zaman, eğer öyle bir kültür gelişirse, işte o Siyasi Partiler Yasasının öngördüğünde değil, farklı bir siyasi örgütlenme sistemi gelecek demektir.

HABİTAT II gündemde, en önemli tartışmalardan biri şu anda Türkiye kamuoyuna hâlâ yansiyabilmiş değil. Ben, gerek kendi payıma, gerek gazetede ki arkadaşlarla Cumhuriyette bir miktar işlemeye çalıştım. 3-4 ay önce Newyork'daki toplantıda en canlı tartışma şuydu: -bu, Latin Amerikalı katılımcılar, doğrudan doğruya ABD'den katılımcılar, Uzakdoğu katılımcılarının getirdiği bir konuydu; keşke biz de öyle bir hazırlıkla gitmiş olsaydık- şu anda dünya ekonomisinin yüzde 20'si uluslararası şirketlerin denetiminde, ticaretin değil. 2050 yılında ki, çok uzak bir gelecek değil, bugün doğacakların 50 yaşlarına geleceği yakın bir tarihte dünya ekonomisinin yüzde 80'i uluslararası şirketlerin kontroluna geçmiş olacak eğer trend böyle devam ederse. Aslında küreselleşme bu, sermayenin küreselleşmesi; yoksa, ahlâkın, namusun, dürüstlüğün küreselleşmesi falan değil; yağmanın küreselleşmesi; globalleşme, yağmanın dünyayı sarıp sarmalaması sürecidir. Yüzde 50'yi geçtiği zaman, hatta belki yüzde 30-40'lara tırmandığı zaman önümüzdeki 10-15 yıl içerisinde, uluslararası şirketler demokrasinin baş düşmanı. Şirketleri yönetenlerin demokrasi düşmanı olduklarından değil, mekanizmaları gereği böyle, çalışma sistemleri böyle, ilişkileri gereği böyle. Örneğin, siz, hepiniz, biz, bir belediyeyi pekala eksik ya da fazla denetleyebiliriz; belediye meclisi üyesi vesaire. Bir örtülü ödenek hariç, devlet üstünde şu ya da bu şekilde denetim ve tartışma imkanımız olabilir; ama, bir uluslararası şirketin yönetim kademelerinde alınan kararları denetlemek, o kararlara katılmak mümkün değil ve giderek kapanmakta; yani, uluslararası şirketlerin yönetim kademelerinde demokratiklik tam tersine işlemektedir; giderek bir tekelleşme, giderek bir gizlilik vardır. Bunun gerekçesi de çok açıktır, amiyane, ticari gerekçedir, ticari sır; bizim geleneksel söylemimizde de vardır.

Dolayısıyla, dünyanın ekonomisine egemen olmak demek kültürüne egemen olmak demektir, politikasına egemen olmak demektir, bütün yaşamla ilgili kararlarına egemen olmak demektir ve bu, sanıldığı gibi, böyle çok renkli, çok kültürlü, çok parlak, demokratik falan bilmem ne süreci değil; uluslararası şirketlerin denetimi altında gerçekten en antidemokratik bir sürece doğru gitmektedir. İşte, HABİTAT II'de tartışılacak başlıklardan bir tanesi de bu ve bu sürece dur demek istiyor; çok ilginç; kim dur demek istiyor, Avrupa Konseyi. Avrupa Parlamentosundaki tartışmalarda bu sürece dikkat çekiliyor ve deniyor ki, bunu durduracak bir tek şey var, o da, hükümet dışı kuruluşların karar süreçlerine aktif katılımının mekanizmalarını geliştirmek; yani, sigorta haline geldi, insanlığın esenliği, toplumun esenliği açısından meslek odaları en güvenilir sigorta haline geldi. İşte, bunu yakalayıp, bu bilinci geliştirici bir çalışma içerisinde olunmalıydı aslında HABİTAT II sürecinde; ama, ne yazık ki, farklı tartışmalarla onu da götürmek mecburiyetinde kaldık.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

ECZ.MEHMET DOMAÇ (TEB Genel Başkanı)- Teşekkür ederim. Buyurunuz.

PROF.DR. ZAFER ÜSKÜL - "Türkiye'de yağma devleti var" dedi Ekinci; ama, yağmalayan tarafta bulunmak da aslında insanların sorunlarını çözmeye yetmiyor. Eğer, yağmalayan tarafta bulunmak mutlu olmayı sağlasaydı, bu anlamda yağmacıların başı sayılabilecek Türkiye'nin en zengin ailelerinden birisi-

nin bir üyesi fildişi kulesinde öldürülemezdi. Hele hele böyle bir ev, iki ev, bir yazlık, bir otomobil, böyle ufacak mülk edinmelerle hem kendi geleceğimizi, hem çocuklarımızın geleceğini güvence altına aldık diye düşünürsek, son derece yanlış bir düşüncenin içine düşmüş oluruz.

Toplumun bütünü, insanlığın bütünü kendisini kurtarma yoluna girmedikçe, insanlığın bütünü'nün sorunlarının çözümü için öneriler geliştirip yaşama geçiremediği sürece toplumun bir parçasının kendi güvenliğini ve mutluluğunu sağlaması olanağı her geçen gün biraz daha azalmaktadır.

Ekinci'nin söylediği çok doğru; sermaye küreselleşiyor, kuzey-güney arasındaki dengesizlik giderek artıyor; ama, emperyalistler, emperyalizmin de bir sınırının olduğunu unutmazlar. 20 yıl sonra dünyada yaşayan insanların sadece 700 milyonu refah içinde, ama geriye kalan 7 milyarı sefalet içindeyse, hiç kimsenin kuşkusu olmasın, o 7 milyar, bir sel gibi o 700 milyonu ezip geçecektir, çünkü bunun başka çaresi yoktur.

Bu büyük kentlerimizde kurtarılmış prestij mekanları, adaları, kenarları yüksek duvarlarla çevrili, içinde her türlü konforu bulunan lüks villaların olduğu mahalleler, kentin giderek bozulan toplumsal dengesinden etkilenmemelik edemezler, mümkün değil. Bir 1 Mayıs olur, bir başka gösteri olur, bir başka toplumsal olay olur, onların işyerleri ortadan kaldırılır, onların ulaşım sorunları çözümsüz hale gelir, onların hemen bitişiğindeki gecekonduların üreteceği her türlü kirlilik onları da bir gün gelir boğar. Bu yüzden, nedir çıkış sorusuna verilecek cevap; herkesin sorumluluğunu üstlenmesi, kendisi gibi düşünenlerle dayanışma içine girmesi ve biraz da elini cebine atmasıdır.

İslamcıların okullar açmasından, kurslar açmasından, yurtlar açmasından, üniversiteler açmasından yakınırsınız; hadi, peki, laiklik elden gidiyor diye bağırırsınız; peki, hadi o zaman, onların yurtlarına, okullarına, yuvalarına, üniversitelerine çektiği çocukları biz yanımıza çekelim, biz onları çağdaş insanlar olarak yetiştirelim dediğimizde; bizim insanlarımız, söylediğin çok doğru derler; ama, hafif bir manevrayla kendilerini uzaklaştırmanın yolunu çok iyi bulurlar. Yani, Türkiye bir yere gidiyor ve biz, bu kötü gidişten ne yaparsak yapalım, bireysel olarak kendimizi kurtaramayız. Bunu herkese anlatmak ve bunun gereğini yerine getirmek zorundayız. Gelirimizin bir bölümünü toplumsal bakımdan desteklenmesi gereken kesimlere ayırmak üzere, ama akılcı bir biçimde, onlara hediye, yiyecek alıp vererek değil; akılcı bir biçimde kullanmak üzere ayırmak zorundayız. Bunu yapmadığımız sürece, biz, üç kişi bir araya geliriz, lokalde bir araya geliriz, dernekte veya odada bir araya geliriz, sınırlarımızı bozarız, vatanı da kurtaramayız; çünkü, eskiden sadece üç kişi bir araya gelince kurtarıyorduk, şimdi kurtaramıyoruz ve mutsuz bir biçimde evimize gidip bu defa evimizdekileri mutsuzlaştırmaya katkıda bulunuyoruz.

Biraz da belki demokrasiyle ilgili olarak bir iki şey daha eklemek gerekir. Demokrasi, sadece siyasal yaşamı daha düzene sokmak ve toplumsal çabalarımızın daha olumlu biçimde geliştirilebileceği bir elverişli ortamı yaratmak için geçerli bir şey değil; demokrasi, bir yaşam biçimidir. Demokrasinin asgari koşulları, insan haklarına saygıdır, seçimdir, hukukun üstünlüğüdür vesairedir; ama, demokrasinin en başta gelen koşulu, en yakınımızdaki insandan başlayarak herkesi insan kabul etmektir. Çocuklarımızı insan yerine koymaktır, evde, a-

ilede kararlara onun katılmasını sağlamaktır; eşlerimizi insan yerine koymak, onları, kararların alınmasına katmaktır.

"Odalar nereye kadar politika yapabilirler" şeklinde bir soru vardı. Tabii siyasetle uğraşabilmek için bireylerin de, toplulukların da, örgütlerin de önünde hâlâ sayısız engel var. Siyaset yapmak, böyle dikenli bir arazide yürümek gibi. Anayasada değişiklik gerçekleştirildi, ama Temmuz 95'ten bu yana o anayasa değişikliklerine paralel olarak yasalarda yapılması gereken değişikliklerin hiçbiri yapılmadı. Ne yapalım, yapılmazsa yapılmaz, Anayasa uygun hale getirilmeyen yasalar eğer önümüze engel olarak çıkarılmak istenirse, onların Anayasaya aykırılığını iddia ederiz, uğraşırız. Bu nedenle de, Anayasayı bugün veri kabul etmek lazım, hatta Anayasada bile bazı sınırlamalar varsa, onu da, işte, Avrupa Konseyinin de üyesiysek, uluslararası bazı anlaşmalara imza da attıysa Türkiye Cumhuriyeti, bizim onayladığımız ulusal üstü hukukun öngördüğü yere kadar biz demokrasiyi götürebiliriz. Bu bakımdan, kabaca şu söylenebilir; doğrudan seçimlere girmek üzere aday belirleyip propaganda yapıp seçime girmenin dışında, meslek kuruluşları, siyasetin her türlüünü yapabilirler.

Ben, devlet memuru olarak, bu söylediğim çerçevede siyasetin her türlüünü yapıyorum. Bu yüzden de başımıza bir şeyler gelecekse ne yapalım, toplumsal sorumluluğumuzdur, bunu üstlenmek zorundayız.

Bir küçük yazılı soru var: Bir zamanlar demişim ki ben, kırmızı koltuk programında "12 Eylül darbesini yapan generaller mutlaka yargılanacaklardı, ne oldu." Tabii, yargılamak benim elimde değil, böyle bir gücüm yok. Mutlaka yargılanmalıydılar, o zaman, aslında, söylemek istediğim oydu. Kuşkusuz, bu güven oylamasıyla ilgili Meclis kararını iptal eden Anayasa Mahkemesi, Anayasanın açık hükmünü çiğneyerek bu kararı, gerekçesini yazmadan açıklarken Anayasayı aştı. Anayasada açık bir hüküm var: Anayasa Mahkemesi kararları, gerekçesi yazılmadan açıklanamaz. Anayasa Mahkemesi Başkanı, gerekçesi yazılmayan bu kararı açıkladı. Demek ki, Anayasayı aştı; ama, Anayasanın geçici 15 inci maddesinin askerî yönetimle birlikte sona erdiği yorumunu yapmakta aciz kaldı. Bizim Anayasa Mahkememizin de standardı böyle çifte; bazen, işine geldiği zaman Anayasanın açık hükmünü aşıyor, aslında çok daha kolay yapılabilecek bir yorumu yapmakta da aciz kalıp, Anayasanın geçici 15 inci maddesini, yani askerî yönetimi; hem yapan generalleri, hem de onların yaptıkları işlemleri koruyan o Anayasa hükmünü hâlâ yürürlükte tutan bir yorum yapma yolunu seçti. Türkiye Büyük Millet Meclisi de, Anayasanın bu maddesini değiştirmemekte direniyor. Toplumun da, bu konuda, doğrusu, yeterli bir baskısının olduğunu hiç kimse söyleyemez; ama, bu yapılmalıydı, askerler, bu darbeciler yargılanmalıydı. Ne kadar beğensek de beğenmesek de bir Anayasa vardı o dönemde ve Anayasa, zorla, silah zoruyla tebdil, tağyir ve ilga edildi. Bunun da suç olduğu Türk Ceza Kanununda yazılı. Yapılmalıydı; ama, generallerin yargılanmamasının sorumlusu ben değilim.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

ECZ.MEHMET DOMAÇ (TEB Genel Başkanı)- Teşekkür ederim.

Sayın meslektaşlarım, meslek örgütlerinden yola çıkarak, demokrasi, siyaset, ekonomi, eğitim, yağma, medya, uluslararası sermayeyi tartıştık.

Anlaşıyor ki, meslek örgütlerinde siyaset, ekonomi ve siyaseti belirleyen her konu görüşülebilir, tartışılabilir.

Bu açık oturumu 40. Yıl etkinlikleri içerisinde bir kitap halinde toplayıp yayınlayacağız ve sizlere sunacağız.

Şimdi, karikatür, resim, fotoğraf sergisini birlikte açmaya Farabi Sokaktaki merkezimize gideceğiz; orada birlikte olmak umuduyla oturumu kapatıyorum ve katılanlara, konuşmacılara teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

